Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 20 — Ljubljana, torek 26. januarja 1943-XXI — Cena cent. 80

Uprasništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljkom Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Uspešne krajevne operacije na tuniškem bojišču

Torpediranje sovražnega parnika

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 25. januarja naslednje 975. vojno poročilo:

V zapadni Tripolitaniji omejeno delovanje med sprednjimi četami sovražnika in našimi enotami zadnjih straž. Naše premikanje se nadaljuje pravilno v smeri novih zbirališč.

Oddelki bombnikov so silovito bombardirali luko in letališče v Tobruku ter povzročili znatne požare. Krajevne akcije na raznih delih tuniškega odseka so se zaključile v korist osnih oddelkov.

En »Spitfire« je bil uničen od nemških lovcev.

Sovražno letalstvo je vrglo nekaj bomb na okolico Palerma in na pristanišče Empedocle. V Palermu ni bilo nikake škode. V Empedoclu, kjer so bila sestreljena tri napadajoča letala, je bilo zadeto nekaj poslopij. Z vojnega poleta se dve naši letali nista vrnili.

V alžirskih vodah je podmornica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Giacoma Stana z dvema torpedoma zadela ter potopila sovražni parnik, ploveč v konvoju.

Neresnično angleško poročilo

Rim, 24. jan. s. Neko poročilo angleške admiralitete, ki je bilo objavljeno 22. t. m., je popolnoma netočno prikazalo napad nekaterih angleških motornih čolnov na neko našo podmornico, katero so po angleškem poročilu dva ali trije naši vlačilci skušali rešiti pred libijsko obalo. Po angleškem poročilu naj bi bila podmornica uničena, en vlačilec zažgan, ostali pa prisiljeni k begu. Resnica pa je drugačna, in sicer ta, da je bil napad izveden na neko podmornico, ki je nasedla. Z naglim nastopom nekega našega oboroženega vlačilca, ki se je nahajal v tem predelu, so bili napadalci odbiti in so imeli hude izgube na ljudeh, njih ladje pa so bile poškodovane.

Štirje novi vitezi Savojskega reda

Rim, 24. jan. s Nj. Vel. Kralj in Cesar je nedavno odlikoval z viteškim križem Savojskega vojaškega reda zaradi izrednih vojaških zaslug divizijskega generala Giuseppa Amica ter brigadne generale Lorenza Vivalda, Guglielma Barba in Ottorina Schreiberja.

Divizijski general **Giuseppe Amico** se je rodil v Capui 1. novembra 1890. Topniški poročnik je postal 19. maja 1912. Udeležil se je vojne v letih 1915-18, ter je bil odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost pri Monfalconu in s srebrno kolajno na Carsu. 28. julija 1918 je postal major. Po dovršitvi vojne šole je napredoval novembra 1926 v podpolkovnika, nato pa je bil službeni poveljnik glavnega stana in poveljujoči poveljnik 10. topniškega polka »Volturno«. Dne 10. januarja 1935 je kot prostovoljec odšel v Španijo, kjer je bil dvakrat ranjen, in sicer v Guadalajari v marcu 1937 ter pri Obonu v Aragoni v marcu 1938 ter je bil odlikovan z bronasto kolajno in s srebrno kolajno za vojaško hrabrost. Zaradi sposobnosti in hrabrosti, ki jo je izkazoval med bitko v Cataloniji od 23. decembra 1938 do 4. januarja 1939, je napredoval v brigadnega generala. 25. avgusta 1939 je postal šef štaba 4. armade, 11. junija 1940 pa šef štaba poveljništva 7. armade. V decembru 1940 mu je bilo poverjeno poveljništvo pehotne divizije »Catanzaro« v Libiji, v juliju 1941 pa poveljništvo pehotne divizije »Marche«, na čelu katere se je udeležil zmagovitih operacij na Balkanskem polotoku. Dne 15. aprila 1942 je napredoval v divizijskega generala.

Brigadni general **Lorenzo Vivaldo** se je rodil v Albi 31. oktobra 1890. Dne 7. septembra 1911 je postal poročnik pri II. planinskem polku. Udeležil se je italijansko-turške vojne ter si je pridobil bronasto kolajno za vojaško hrabrost. V vojni 1915-18 je bil odlikovan z drugo bronasto kolajno za vojaško hrabrost dne 1. julija 1915, dne 28. oktobra 1917 pa je bil odlikovan s srebrno kolajno pri Monte Stelli ob tvegani uspešni akciji, ko je bil tudi ranjen. Dne 8. novembra 1917 je postal podpolkovnik. Po dolgi dobi, ki jo je prebil v štabnem zboru, mu je bilo poverjeno poveljništvo 81. pehotnega polka dne 19. septembra 1935, nato pa v novembru 1936 poveljništvo 5. planinskega polka, na čelu katerega je odšel v Libijo. 31. januarja 1937 je postal poveljujoči polkovnik 5. planinskega polka, v februarju 1938 pa je bil imenovan za šefa štaba vrhovnega poveljništva Oboroženih sil v Severni Afriki ter si je pridobil še drugo srebrno kolajno za vojaško hrabrost. Dne 6. julija 1941 je postal brigadni general, v septembru istega leta pa se je vrnil v Domovino ter mu je bilo poverjeno poveljništvo obrambe Genove, v marcu 1942 pa poveljništvo 15. armadnega zbora. Od maja 1942 je poveljnik pehotne divizije v »Taurinense«.

Brigadni general **Gugliemo Barbo** se je rodil v Milanu 11. avgusta 1888. Dne 12. novembra 1911 je postal poročnik konjeniškega polka »Nizza«. Udeležil se je svetovne vojne 1915-18 kot poročnik in kapitan ter je bil odlikovan s srebrno kolajno za vojaško hrabrost pri Monfalconu 25. maja 1916, kjer je izkazal svojo hrabrost med 20 urnim bombardiranjem postojank njegovih strojnic. 13. novembra 1918 je bil odlikovan s srebrno kolajno, ko je z vnemo in drznostjo vodil svoj oddelek od Tagliamenta do Udine, pri čemer je prekoračil deželo, ki jo je zasedel sovražnik, in ujel mnogo sovražnikov. Bil je član medzavezniške plebiscitne komisije v Allesteinu v Vzhodni Prusiji. Dne 5. decembra 1926 je postal major, dne 9. maja 1929 podpolkovnik, dne 23. septembra 1937 polkovnik, 4. aprila 1937 pa poveljnik konjeniškega polka »Nizza«, na čelu katerega se je udeležil vojne v juniju 1940. Poveljnik konjeniškega polka »Savoia« je postal 11. novembra 1941. Dne 5. marca 1942 je odšel v Rusijo k italijanskemu ekspedicijskemu zboru. Dne 15. aprila 1942 je napredoval v brigadnega generala.

Brigadni general **Ottorino Schreiber** se je rodil v Modeni 11. junija 1890. Dne 17. septembra 1911. je postal pehotni poročnik. Udeležil se je italijansko-turške vojne ter v činu kapitana in majorja vojne leta 1915-1918. Dne 30. maja 1916. je bil ranjen v borbah pri Passo Buole. Odlikovan je bil s srebrno kolajno za vojaško hrabrost pri Selo Corti zaradi dokazov hrabrosti med operacijami ko so bile od 18. do 22. avgusta 1917. zavzete važne postojanke. V novembru istega leta je napredoval v majorja, v januarju 1930 se je udeležil ekspedicije v Anatolijo, v decembru 1934 je bil dodeljen štabnemu zboru in je isti mesec napredoval v polkovnika. Bil je v Eritreji od maja 1935 do decembra 1936 in je 12. oktobra 1937 v činu polkovnika prevzel poveljništvo 5. pehotnega polka. Po poveljništvu nad tankovskimi oddelki je bil v novembru 1939 imenovan za šefa mobilizacijskega urada generalne direkcije za oskrbovalno službo v vojnem ministrstvu, v septembru 1941 pa je poveljeval diviziji »Aosta«. Ko mu je bila 9. decembra 1941 poverjena funkcija poveljnika pehotne divizije »Torino«, je odšel v Rusijo. Dne 14. aprila 1942 je napredoval v brigadnega generala.

Hitlerjevo odlikovanje generala Baldassareja

Rim, 23. jan. s. Hitler je odlikoval po smrti z železnim križem prve stopnje Ekscelenco generala Ettora Baldassareja, ki je junaško padel v Egiptu na čelu armadnega zbora, kateremu je poveljeval med našim napredovanjem leta 1942. V Hitlerjevem imenu je visoko odlikovanje izročil vdovi Margheriti nemški general vitez v. Horstig. Ob tej priliki je general v. Horstig orisal junaški lik padlega generala, s katerim je imel priliko navezati osebno prijateljstvo. Poudaril je zlasti veliko občudovanje, ki ga je hrabrost tega slavnega italijanskega generala zbudila pri višjih nemških vojaških oblasteh.

Minister Arrese odpotoval iz Nemčije

Monakovo, 24. jan. s. Minister tajnik španske falange Arrese je danes odpotoval iz Monakova in se vrnil v Španijo. Ob odhodu so visokega gosta pozdravili zastopniki vlade, stranke in vojske.

Povratek bolgarske finančne delegacije iz Italije

Sofija, 24. jan. s. Bolgarska delegacija finančnega ministrstva se je vrnila v Sofijo s svojega potovanja po Italiji, kjer je sklenila več pogodb.

Razstava mladinske knjige v Sofiji

Sofija, 24. jan. s. Dne 30. januarja bo v Sofiji otvorjena mednarodna razstava mladinske knjige. Udeležili se je bodo vsi narodi trojnega pakta in protikominternskega pakta. Posebno bogata bo razstava italijanske mladinske knjige.

Bombardiranje angleških oporišč ob indijski meji

Tokio, 25. jan. s. Po vesteh s fronte so 22. in 23. t. m. močni oddelki japonskega letalstva ponovno podnevi in ponoči bombardirali sovražna oporišča v Chittagongu in v Feni na meji Indije in Birme. Bombe največjega kalibra so skoraj popolnoma porušile pristaniške naprave v Chittagongu, dočim so letališče uničili silni požari. Med britanskim protinapadom na nekatere japonske postojanke so bili zbiti štirje sovražni lovci tipa »Hurricane«. Poveljnik britanskega letalstva dotičnega odseka je bil ujet.

General Kata na inspekciji v Šanghaju

Tokio, 24. jan. s. Tiskovni urad japonskega glavnega stana poroča, da se je 19. januarja glavni poveljnik japonskega ekspedicijskega zbora v Taju, general Kata, razgovarjal v kitajskih teritorijalnih vodah z admiralom Jočo, poveljnikom japonske mornarice na Kitajskem in z japonskim veleposlanikom pri nankinški narodni vladi. Doslej ni bilo še ničesar objavljeno o vsebini razgovorov. General Kata je po tem sestanku inspiciral prvič sile šanghajskega glavnega stana.

Preimenovanje otoka Laguan

Tokio, 24. jan. s. Vojaško poveljništvo na severnem Borneu je odredilo, da se bo otok Laguan odslej imenoval Maeda v spomin umrlega generala Maede, glavnega poveljnika Bornea in predsednika italijansko-japonske družbe.

Smrt ameriškega poslanika v Kanadi

Buenos Aires, 24. jan. s. Iz Ottawe poročajo, da je tam umrl Jaj Pierrpont Moffat, ameriški poslanik v Kanadi.

Srdite borbe na vzhodni fronti

Uspeli protinapadi med Manjičem in Donom — Odbiti sovjetski napadi južno od Voroneža in južno od Ladoškega jezera

Iz Hitlerjevega glavnega stana 25. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo.

Obrambni boji na vzhodu se nadaljujejo. Samo v delu južnega odseka je začasno popustil pritisk sovražnika. Na zapadnem Kavkazu in področju Kubana otežkočajo veliki nalivi bojno delovanje. Šibkejši sovjetski napadi so se razbili ob odporu nemških in slovaških čet.

Med Manjičem in Donom so dosegli lastni protinapadi postavljene cilje proti žilavo se borečemu sovražniku.

Na področju Dona in Donca so na enem krilu napadle šibkejše sovjetske sile, vendar je bil napad zavrnjen in zboljšane lastne postojanke.

Zaradi skrajšanja fronte je bilo po načrtu in brez sovražnega pritiska izpraznjeno mostišče pri Voronežu. V odseku južno od mesta Voroneža je sovražnik napadel na široki fronti in je bil krvavo odbit.

Južno od Ladoškega jezera so se podnevi in ponoči izjalovili močni z oklopnim orožjem podprti sovražnikovi napadi, deloma v hudih borbah moža proti možu.

V Stalingradu je 6. nemška armada še nadalje požrtvovalno vztrajala pod silno premočjo sovražnika in ovenčala svoje zastave z novo slavo. Tudi rumunska 20. pehotna divizija in 1. konjeniška divizija, ki sta do zadnjega stali ob strani nemškim tovarišem, sta v polni meri deležni te slave.

S severnoafriškega področja poročajo samo o krajevnem bojnem delovanju. Lastne zadnje straže so zavrnile poizvedovalne sunke sovražnika.

Bojna letala so bombardirala pristanišče in letališče v Tobruku.

Brezprimerno junaštvo posadke Stalingrada

Berlin, 25. jan. Odločilna ura za Stalingrad se naglo bliža. Takšen je vsaj vtis, ki si ga lahko napravi objektivni opazovalec po tonu in vsebini vesti in komentarjev nemških listov, ki še nadalje opisujejo položaj branilcev mesta z realizmom in v dramatičnih barvah, kakor še nikdar doslej. To je močna in poštena govorica onega, ki ve, da ni vojne brez menjavanja zmag in neuspehov in rajši gleda stvarnosti v obraz, čeprav je neprijetna, namestu da bi se predajal utvaram želja in omiljeval z raznimi modrovanji pomen dosedanjih žrtev.

Sicer pa lahko samo tak brezobzirni realizem daje gotovost, da bo mogoče naposled mogoče obvladati položaj in ga postaviti na glavo. To gotovost ima nemško vrhovno poveljništvo prav tako in nič manj kakor lansko leto, vendar s to pomembno razliko, da je bila tedanja kriza neprimerno bolj resna kakor to pot.

Vprašanje je seveda, ali sploh smemo govoriti o krizi? Zdi se nam, da ne, zlasti, ako naj damo tej besedi moralni pomen. Duh vseh oboroženih sil na sovjetskem bojišču ni le nedotaknjen, temveč se celo dviga na najvišje višine popolne vdanosti in žrtvovanja. To velja še prav posebej za področje pri Stalingradu, ker je borba tako huda, da daleč prekaša celo nezbežno primerjavo z obleganjem Port Arthurja v rusko-japonski vojni in obrambo Verduna. V obeh navedenih primerih niso bili niti Rusi niti Francozi oblegani in osamljeni v pravem pomenu besede, ne da bi niti omenjali, da je bilo tudi razmerje oboroženih sil bolj uravnovešeno.

Ali smemo potemtakem govoriti o strateški krizi? Niti to ne, kvečjemu bi lahko rekli, da gre za tipično sezonsko krizo [illegible] prostora, ruskega prostora. Vse sovjetsko zadržanje v preteklem poletju je bilo povezano z zimsko ofenzivo, ki naj bi, kakor so vsi vedeli, predstavljala poslednjo veliko karto usode v rokah sovjetskega vrhovnega povejništva. Zato so se Rusi naglo umaknili proti Volgi in Kavkazu, zato so štedili svoje sile na ostalih področjih bojišča, zato so se na vse pretege upirali pri Stalingradu in na obronkih Kavkaza. Ako bi se ta taktika izjalovila, bi se izjalovile vse nade v zimske uspehe. Popolnoma pa je ni bilo mogoče streti že zaradi ogromnih razdalj med nemškimi oskrbovalnimi oporišči in bojiščem, kakor tudi zaradi sorazmerno kratkega časa, ki je bil četam osi na razpolago. (Ker so morale te čete najprej vreči Ruse s polotoka Kerča in trdnjave Sevastopolj se je prava poletna ofenziva pričela šele proti koncu julija in se je morala zaključiti v septembru.)

Tako je v južnem odseku bojišča nastal položaj, ki je bil podoben položaju v srednjem odseku lansko leto. Črte, ki so predstavljale skrajno mejo nemškega vdora, niso bile tako racionalno razporejene, da bi jih pozimi bilo mogoče držati. Predstavljale so namreč samo začasni položaj ofenzivnega značaja, ki je bil seveda nevzdržen, kajti na dlani je bilo, da bodo morale nemške čete z nastopom slabega vremena vzdržati pritisk sovjetskih oboroženih sil. Zato je položaj sam narekoval popravo bojne črte, kar je seveda pomenilo umik. Ta umik bi se bil izvršil prostovoljno, ako se ne bi sovjetskemu poveljništvu ne mudilo tako z ofenzivo, saj je podvzelo prve napade še pred nastopom zime.

Cilj teh izpadov se zdi danes jasen. Sovjetsko poveljništvo je hotelo prisiliti nasprotnika, da sprejme borbo na zase neugodnih postojankah, še preden bi jih mogel zapustiti in se vgnezditi v drugih, neprimerno ugodnejših. Ker se je zavedalo, da je slabše v manevriranju kakor Nemci, je manevriranje hotelo prehiteti. Ker pa se je obenem zavedalo svoje številčne premoči, je upalo, da bo lahko pregazilo nasproti stoječe čete in prizadelo nemški vojni organizaciji udarec, ki naj bi jo za dolgo paraliziral. Ta poslednji cilj pa ni bil dosežen, niti ni mogel biti, kajti, če je res, da so čete Osi morale sprejeti borbo v zase neugodnih okoliščinah, so na drugi strani rešile večino svojega gradiva, obenem pa zadržale sovjetski pritisk daleč preko zastavljenih mej. Vse velike edinice so se razen tega izognile obkolitvi. Edino izjemo tvorijo branilci Stalingrada, kar pa si lahko razložimo, ako upoštevamo zemljepisni položaj mesta, stisnjenega med Volgo in Don, sredi hriba, ki ima obliko grla steklenice in ki sega največ kakih 40 km v širino. To razdaljo so Rusi naglo prekosili in izkoristili tako začetni uspeh vsake ofenzive, da je bil Stalingrad takoj izoliran.

Na drugi strani pa so imeli branilci mesta zelo važno nalogo, da bi zaposlili na tem področju čim več sovražnih sil in jim tako preprečili njihov pritisk v drugih odsekih. Razen tega ni mogel proti koncu novembra še nihče napovedovati nadaljnjega razvoja operacij, niti presoditi žrtev, ki bi jih hoteli Rusi doprinesti, da bi se zopet polastili mesta. Utegnilo bi se namreč zgoditi, da bi jim razumljivi nagibi varčevanja svetovali, da v določenem trenutku opuste nadaljnji pritisk, ki je bil v pogledu žrtev zares pravi bankrot, kakor se nam kaže tudi sedaj.

Takšen je v glavnih obrisih položaj na južnem področju bojišča od svojih prvih začetkov do danes. Bodočnost bo povedala, ali so bile sovjetske izgube okrog mesta ob Volgi upravičene po doseženih rezultatih. Za sedaj se moramo omejiti le na ugotovitev, da se sovražniku ne zdi v tem pogledu nobena cena previsoka. Vse informacije soglašajo namreč v tem, da zbira sovražnik na tem področju nove rezerve in novo gradivo, dočim je koncentracija topniškega orožja in tankov prav tu dosegla že prej pošastne obsege. Samo tako so namreč Rusi lahko izvedli ono napredovanje nekaj kilometrov, o katerem je v soboto govorilo nemško poročilo. Nov vdor je bil izvršen v zadnjih urah, toda Nemci so ga po dolgi borbi, ki se je vodila tudi na nož, zadržali.

Ako hočemo v vsej njeni dramatičnosti presoditi vztrajnost branilcev Stalingrada, moramo upoštevati, da ima del teh branilcev za seboj že lansko zimsko vojevanje, vsi pa so se udeležili poletne ofenzive in prve krvave bitke za Stalingrad. Gre torej za vojake, ki se že mesece in mesece bore, ne da bi bili zamenjani, vojake, ki so se morali stalno odrekati in prenašati najhujše muke, vojake, ki so v tej vojni doživeli najhujša doživetja. Nemški narod je na te sinove upravičeno lahko ponosen. (Corriere della Sera.)

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Velike sovjetske letalske izgube na severu

Berlin, 24. jan. s. Doznava se iz pristojnega vira, da so sovjetske čete samo v enem severnem odseku vzhodne fronte izgubile 32 letal. Severno od Ilmenskega jezera je bilo v borbah nemškega letalstva z močnimi sovražnimi letalskimi skupinami sestreljenih 21 letal, v letalskih dvobojih na fronti severnega morja je bilo zrušenih 9 letal, 2 letali pa so pogodile baterije protiletalskega topništva nemškega letalstva.

Rešitev nadaljnje skupine mladih Špancev

Helsinki, 24. jan. s. Mladi Španci, ki so bili zajeti na finski fronti skupno z drugimi sovjetskimi vojaki, so dospeli v Helsinki. Kot dečke so te mlade Špance prepeljali v Rusijo med špansko državljansko vojno, da bi jih nato proti njih volji uvrstili v rdečo vojsko. Izjavili so, da se niso čutili nikoli komuniste in da so bili pristiljeni boriti se v sovjetskih vrstah. Razen tega jih je stanje, ki vlada v Sovjetski zvezi in vse kar so preizkusili v letih, ko so bili daleč od svoje domovine, prepričalo o zločinstvu komunizma. Mlade Špance bodo poslali nazaj v Španijo.

Prihod novega italijanskega poslanika v Helsinke

Helsinki, 24. jan. s. Novi opolnomočeni minister Italije Guarnaschelli je dospel na letališče v Helsinki, kjer so ga sprejeli šef protokola minister Hakkarainen, zastopnik zunanjega ministrstva in funkcionarji Kr. italijanskega poslaništva.

Žrtve letalskega napada na zapadno Francijo

Berlin, 23. jan. s. Angleški bombniki so med napadom na ozemlje zapadne Francije streljali s strojnicami na ladjo pri Le Havru in bili 7, ranili pa 14 oseb. Med posameznimi napadi na nekatera podeželska središča je bilo ubitih 18 oseb, mnogo oseb pa je bilo ranjenih.

Pri Kanarskih otokih potopljen angleški parnik

Santa Cruz, 24. jan. s. Doznavajo se nekatere podrobnosti o torpediranju angleškega parnika »William Wilberforce« pred obalo Kanarskih otokov. Ladjo je torpedirala podmornica Osi, brodolomce pa je rešil španski parnik »Monte Arnabal«. Angleška ladja je prihajala iz vzhodne Afrike z velikim tovorom lesa, bombaža, olja in drugega blaga ter je bila namenjena v Anglijo. Neka podmornica Osi jo je opazila in jo s torpedom potopila.

Vojni potencial sil trojnega pakta je intakten

Sofija, 24. jan. s. Direktor lista »Zora« piše, izražajoč mnenje bolgarskih krogov glede najnovejših vojnih dogodkov, da izpreminjajoči dogodki v raznih fazah vojne ne smejo nikogar motiti. V vojni kakršna je sedanja, je treba upoštevati ne samo posamezne epizode, temveč splošni položaj, ki dokazuje, da je vojni potencijal držav trojnega pakta intakten.

Novi nemški poslanik v Madridu

Madrid, 23. jan. s. Novi nemški veleposlanik von Moltke, je v vladni palači izročil generalu Francu svoja poverilna pisma.

Novi albanski notranji minister

Tirana, 23. jan. s. Višji svetnik Fikri Tuno je bil imenovan za notranjega ministra. Davi je prisegel kraljevemu namestniku.

Ogromni pomen Dopolavora

Govor predsednika OND na raportu voditeljev Dopolavora v Rimu

Rim, 24. jan. s. V ozračju navdušenja fašistične zvestobe so se zbrali v gledališču Dopolavora finančnega ministrstva k raportu vsi voditelji Dopolavora iz Rima in pokrajine. Raport se je pričel s pozdravom Duceju, ki ga je odredil predsednik nacionalni svetnik Bonsembiante. Takoj nato je pokrajinski tajnik rimskega Dopolavora poročal o udejstvovanju v letu 1921. Nato je govoril zvezni tajnik in izrazil prepričanje, da bodo vsi voditelji Dopolavora postoterili svoje napore v svrho poživitve vere, ki jo goji narod v Duceja, in prepričanja v triumf naše civilizacije. Nato je predsednik, nacionalni svetnik Dino Gusatti Bonsembiante poudaril, da je Dopolavoro, ki je genialna stvaritev izrazito italijanskega kova, katero v tujini zelo posnemajo, glede na svoje vzvišene smotre resnično dokazal, kakšno je njegovo notranje plemenito bistvo. Dopolavoro je bil ustanovljen, da bi se narod duhovno dvignil. V teh treh letih vojne je Dopolavoro pokazal svoje pravo moško lice. Nastal je, da bi oplemenitil dušo in srca delavcev in zbližal z vojaki, ki se odločno vsemu zoperstavljajo in se ne boje četudi morajo premagati najhujše preizkušnje. Italijanski narod je prekljen v hrabrosti. Enako razpoloženje prepričanja in zvestobe, na katerega je predsednik naletel ob raportu Dopolavora v Rimu, je občutil ob priliki raporta, kateremu je predsedoval v Palermu in ki je potekel po programu kljub letalskemu alarmu.

Potem ko je zatrdil, da se bo Dopolavoro, ki šteje danes 4 milijone in pol vpisancev še nadalje neprestano razvijal, ter množil vrste svojih članov, je predsednik zatrdil, da Dopolavoro je in hoče biti izrazito politična organizacija v sedanjem in starem smislu besede, in sicer zaradi tega, ker hoče zbrati v svojih vrstah vso množico vernikov. Dodal je nato, da je zdaj trenutek, ko je treba kar najbolj mogoče intimno živeti z narodom v tej zgodovinski uri, katero doživljamo. Borimo se v pravi osvobodilni vojni. V tej vojni stoje ljudje drug proti drugemu oboroženi in mladi narodi se hočejo uveljaviti napram starim narodom, ki izkrivičajo, ne da bi delali. Ko zgodovina usodno kliče, ni mogoče, da ne bi bili vsi navzoči v veliki preizkušnji. Resnično močni narodi nimajo izbire. Ko pride usodna ura, se morajo boriti za življenje. Ta naša vojna je zadnja vojna našega pokolenja, to je resnično zaključna vojna. To je vojna za svobodo, katero je mogoče dobiti tedaj, ko je narod končno popolnoma duhovno zedinjen. To zedinjenost je italijanski narod dosegel najprvo z Vittorijem Venetom ter jo nato spopolnil z genialnim delom Duceja.

Po prikazu sedanjega položaja je predsednik Bonsembiante zaključil raport in pozval navzoče, naj dvignejo misel k tovarišem v orožju, ki se hrabro bore in zlasti k slavnim padlim, ki so stali živi v naših srcih. Ves italijanski narod bo z navdušenjem in z uri primerno zvestobo kakor prejšnje čase in še bolj sledil in poslušal Duceja do zmage. Ob koncu so navzoči dolgo odobravali govornikove besede in vzklikali Duceju ob petju pesmi Revolucije.

Italijansko-nemška manifestacija v Weimarju

ob prisotnosti poslanika Alfierija in voditeljev nemškega delavstva

Weimar, 25. jan. s. Tu je bila važna priredítev političnega značaja ob otvoritvi novega odseka italijansko-nemškega združenja. Turinški župni vodja Sauckel, ki je tudi vrhovni načelnik za delavstvo v vsej Nemčiji, je pri tej priliki zbral starešine sindikalnih organizacij italijanskih delavcev v Nemčiji. V prisotnosti poslanika Alfierija, ki je bil v spremstvu svojih sodelavcev strokovnjakov za delavska vprašanja, predstavniška podtajnika Lombrasse, uradnikov konzulatov tamošnjega področja ter nadzornika fašijev v Nemčiji je Sauckel imel dva značilna govora, prvega pred predstavniki delavstva, drugega v veliki dvorani Weimarhalle, kjer je bilo zbranih nad 3000 oseb. Sauckel se je spominjal s toplimi besedami urodne povezanosti, ki veže Italijo in Nemčijo in ki se je pokazala takoj, ko se je Duce dvignil proti Versaillesu in ponudil Nemčiji roko, in tudi takrat, ko je Nemčija s svoje strani podprla Italijo v borbi proti sankcijam. Nato je s pohvalnimi besedami omenjal delo italijanskih delavcev v Nemčiji, naglašajoč njihov velik donesek k vojni proizvodnji, ki gre v korist skupne stvari. Župni vodja je nato opisal protiboljševiško akcijo fašizma ter poudaril dejstvo, da je narodni socializem ustvaril mogočno Nemčijo. Poslej sodelujeta te dve mogočni revolucijski gibanji v popolni skupnosti za vzpostavo novega reda v Evropi.

Govoreč o sedanji vojni, je Sauckel primerjal sedanji položaj s hunskimi vojnami ter naglašal, kako neminljivo slavo si je stekel Rim v borbi s Kartagino. Naposled je govornik med splošnim odobravanjem naslovil pozdrav in zagotovilo vere Duceju in Hitlerju.

Podpredsednik italijansko-nemškega združenja, ki ga je zastopal državni tajnik von Tschammer und Osten, je nato orisal najsijajnejše pridobitve nove Italije pod Mussolinijevim vodstvom ter ponovno naglasil sodelovanje, ki je bilo vedno osnovna poteza v kulturnem razvoju obeh držav. V dvorani, okrašeni z italijanskimi trobojnicami in nemškimi zastavami, je bilo mnogo stotin italijanskih delavcev. Skupno z nemškimi tovariši so s ponosom poslušali govora obeh govornikov ter pozdrav predsednika novega odseka italijansko-nemškega združenja v Weimarju.

Vsi navzoči so potem stoje priredili toplo manifestacijo Duceju, ko je začel govoriti poslanik Gino Alfieri, ki je znova potrdil nezlomljivo vero v skupno zmago in v neločljivo usodo obeh narodov, povezanih ne samo z zgodovinskimi in kulturnimi stiki, marveč tudi na socialnem in političnem področju.

Konec zborovanja je zaključil navdušen pozdrav Duceju in Hitlerju.

Madžarska v borbi za evropsko civilizacijo

Vodja madžarske vladne stranke o vojni proti boljševizmu

Budimpešta, 24. jan. s. Minister Lucas, šef vladne stranke, je govoril danes na velikem kmečkem zborovanju v Szolnoku. Med navdušenim odobravanjem množice je govoril o vojni Madžarske proti boljševizmu in o nujnosti uvedbe novega reda v Evropi pod pokroviteljstvom Hitlerja in Mussolinija. Novi evropski red, je poudaril minister Lukas, bo zgrajen pod političnim, gospodarskim in moralnim vodstvom Nemčije in Italije. Madžarska koraka že leta ob strani velikih sil Osi, in sicer ne iz priložnostnih razlogov, temveč iz zgodovinskih razlogov, ki izvirajo iz temeljnih interesov Madžarske. Prijateljstvo med Madžarsko, Italijo in Nemčijo ni govorniška fraza, ker izvira iz soglasnega čustva vsega naroda, ki ve, da je politika Osi omogočila obnovo države in poručila tiste mirovne pogodbe, ki so pohabile Madžarsko. Madžarska se zaveda naloge, ki si jo je zadala v sedanji vojni, in ve, da je od zmage orožja Osi, s katerim sodelujejo tudi madžarski vojaki, odvisen bolj pravičen in pošten obstoj v Evropi po vojni. Madžarski narod se bori proti boljševizmu v svojem interesu in ne za tuje koristi. To je pa interes evropske omike. Zaradi tega se bore madžarski vojaki z italijanskimi in nemškimi brati, da dokončno prepodijo iz Evrope rušilne sile ruskega boljševizma. Doslej doseženi uspehi upravičujejo trdno zaupanje Madžarov v zmago, kajti krajevni uspehi ki so jih na raznih frontah sovražniki Osi dosegli, ne bodo mogli v ničemer vplivati na izid vojne, ki se za nas konča lahko samo zmagovito. Italija, Nemčija in Japonska razpolagajo z vsemi potrebnimi vojaškimi političnimi in moralnimi pogoji za zmagovit izid vojne.

Končno je minister Lucas med najživahnejšim odobravanjem navzočih toplo pozdravil madžarske čete, ki se bore na vzhodni fronti ob strani hrabrih vojakov Osi ter izpričujejo bojne vrline madžarske vojske.

Razstava bolgarske umetnosti v Budimpešti

Sofija, 24. jan. s. Prosvetni minister je objavil, da bo v marcu prirejena v Budimpešti velika razstava bolgarske umetnosti in sicer v okviru bolgarsko-madžarskega kulturnega sporazuma.

Argentina energično zavrača ameriška podtikanja

Buenos Aires, 24. januarja. s. Argentinsko zunanje ministrstvo objavlja poročilo s katerim energično protestira proti podtikanjem v neki spomenici delegata Zedinjenih držav v tako zvanem posvetovalnem odboru za politično obrambo kontinenta v Montevideu, češ, da je Argentina »centrala vohunstva Osi v južni Ameriki«. Argentinska uradna izjava trdi, da je vprašanje vohunstva predmet sodne razprave, za katero je odgovorno argentinsko sodstvo in da zaradi tega naj nihče ne skrbi za suverenost države, katere edini čuvar je argentinska vlada.

Velik požar v Montevideu

Buenos Aires, 25. jan. s. V carinskem oddelku luke v Montevideu je nastal v skladiščih velik požar. Ogenj je uničil 2000 vreč s 100.000 kg žita, ki je bilo nedavno pripeljano iz Peruja.

Nesreča ameriškega potniškega letala

Buenos Aires, 24. jan. s. Iz Santiaga se doznava, da je na Pacifiku izginil med tem, ko je letel proti Limi, velik potniški hidroplan, ki je obratoval na progi Santiago—Zedinjene države in pripadal družbi Panamerican Air W... Med potniki je bil tudi ameriški kontra-admiral English, poveljnik podmornic severnoameriške mornarice na Pacifiku.

Delo podmornic Osi trajno naraščа

Ankara, 25. jan. s. List »Ulus« komentira naraščajoče težkoče Anglosasov zaradi podmorniške vojne in pripominja, da bo Os dosegla še večje uspehe s podmorniškimi operacijami, ki tvorijo najvažnejši del svetovne vojne. Če tudi naraščajo anglosaške pomorske gradnje, stalno napreduje tudi gradnja podmornic Osi. To dokazuje dejstvo, da potopitve naraščajo kljub zimi, kar ne otežkoča samo oskrbovanja Afrike, temveč sili tudi Anglijo, da vedno bolj krči obroke za prehrano.

Davčni utajevalci v koncentracijskih taboriščih

Ankara, 24. jan. s. Zaključene so priprave za odvedbo v določena delovna središča prve skupine 10.000 ljudi, ki niso izpolnili obveznosti in plačanja davka na premoženje. Pričele so se tudi priprave za odvedbo v druga središča nadaljnjih 100.000 ljudi iz istega razloga.

Odkrit zaklad zlata

Pariz, 23. jan. s. Na zelo zanimiv način so v nekem kraju zapadne Francije odkrili skrivališče zlatega denarja v skupni teži 30 kg. Časopisi poročajo, da je avtomobil zadel ob vežni steber pri neki gostilni. Steber je bil votel in se je zrušil. Pri tem se je razsula velika količina denarja po ulici. Zlatniki izhajajo iz dobe Ludvika XV. in XIV. Zanimivo je vsekakor tudi okoliščina, da so v okolici dotične hiše vedno krožile pripovedke o nekem zakopanem zakladu.

Ducejeva nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Feliksu in Josipini Grenčič iz Velikega Lipovca, občina Ajdovec, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Sprememba pravilnika o pristojbinah za zdravljenje v javnih bolnišnicah

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na pravilnik o bolničnih pristojbinah za zdravljenje v javnih bolnišnicah in bolničnih ambulancah v Ljubljanski pokrajini, odobren z njegovo odločko z dne 18. julija 1941-XIX, št. 33. glede na § 6. zakona bivše jugoslovanske države o bolnicah z dne 27. februarja 1930 in smatrajoč za potrebno, da se omenjeni pravilnik spremeni, odločil:

Čl. 1. Člen 1. pravilnika o bolničnih pristojbinah za zdravljenje v javnih bolnišnicah in bolničnih ambulancah v Ljubljanski pokrajini, odobrenega z odločbo z dne 18. julija 1941-XIX, št. 33, se spreminja takole:

»Na območju Ljubljanske pokrajine so naslednje javne bolnišnice: 1. splošna civilna bolnišnica v Ljubljani, 2. ginekološko-ostetriška bolnišnica v Ljubljani. 3. bolnišnica za duševne bolezni Ljubljana-Studenec, 4. zavod za raziskavanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani, 5. bolnišnica za ženske bolezni v Novem mestu, 6. bolnišnica Usmiljenih bratov v Kandiji.«

Člen 2. omenjenega pravilnika se spreminja takole:

»V javnih bolnišnicah se pobirajo naslednje oskrbnine:

1. v splošni civilni bolnici in ginekološko-ostetriški bolnišnici v Ljubljani, v bolnišnici za ženske bolezni v Novem mestu in v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji:
   za III. oskrbni razred L. 20.— dnevno,
   za II. oskrbni razred L. 40.— dnevno,
   za I. oskrbni razred L. 60.— dnevno,

2. V bolnišnici za duševne bolezni Ljubljana-Studenec:
   za III. oskrbni razred L. 10.— dnevno,
   za II. oskrbni razred L. 20.— dnevno,

3. V zavodu za raziskavanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani:
   za III. oskrbni razred L. 25.— dnevno,
   za II. oskrbni razred L. 50.— dnevno,

V zavodu za raziskavanje in zdravljenje novotvorb se plačujejo še naslednje pristojbine:

a) za obsevanje z radijem:
   od 1—10 MCD po L. 7.50 za enoto,
   od 11—30 MCD po L. 6.— za enoto,
   nad 30 MCD po L. 4.— za enoto;

b) za obsevanje z röntgenom:
   pri lahkem filtru za vsakih 10 R L. 0.40,
   pri težkem filtru do 5000 R za vsakih 10 R L. 0.80,
   nad 5000 R za vsakih 10 R L. 0.40.

Bolnikom, ki se zdravijo v II. oskrbnem razredu, se zaračunajo pristojbine za obsevanje dvojno.

V ostalih bolnišnicah so s plačano oskrbnino kriti vsi stroški zdravljenja, izvzemši stroške za röntgensko slikanje in röntgenske preglede, ki se zaračunavajo po veljajoči tarifi.

K bolničnemu zdravljenju se ne štejejo zdravljenja, za katera je treba dajati posebne terapevtične pripomočke.«

Čl. 2. V ostalem se določbe pravilnika, odobrenega z odločbo z dne 18. julija 1941-XIX, št. 33, ne spreminjajo.

Čl. 3. Ta odločba stopi v veljavo z dnem 1. februarja 1943-XXI.

Ljubljana, 9. januarja 1943-XXI.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Komunistični umor

Številnim novim umorom, izvršenim od komunističnih teroristov v raznih podeželskih krajih, se je pridružil v nedeljo tudi morilski zločin, izveden v neposredni okolici Ljubljane. 31 let stari uradnik Kmetijske družbe g. **Anton Martinjak**, stanujoč na Kozarjah št. 93, se je v nedeljo dopoldne okrog 9. vračal od nedeljske maše, ki je bila v zasilni cerkvi, prirejeni v Združenih opekarnah. Nedaleč od tam, na Polhovgrajski cesti, sta ga v zasedi pričakovala dva naročena komunistična morilca. Napalla sta ga z revolverji in oddala nanj šest do osem strelov, nato pa v zmedi pobegnila v bližnji gozd. Nesrečni Martinjak je dobil več strelov v glavo in je bil takoj mrtev. Zapušča mlado vdovo in hčerkico, ki je stara komaj mesec dni. Njegov »greh« je bil v tem, da je kot Slovenec odklanjal blazno komunistično početje. Kmetijska družba je v njem izgubila vestnega in sposobnega uradnika, njeni nameščenci pa dobrega in simpatičnega tovariša.

Brezvestni komunistični zločin je vzbudil nov val ogorčenja in odpora ne le v okolišu, v katerem se je zgodil, temveč tudi v Ljubljani, kamor se je vest o njem zelo hitro razširila.

Najnovejšo komunistično žrtev, Antona Martinjaka, bodo pokopali v torek popoldne ob 4. na pokopališču na Viču iz tamošnje mrtvašnice. S tako grozno prizadeto rodbino globoko sočustvuje vse prebivalstvo.

Bolgarsko-slovaško gospodarsko sodelovanje

Sofija, 24. jan. s. Na osnovi pogodbe med obema vladama bo Bolgarija dobavljala Slovaški tobak in kuretnino ter bo dobivala v zameno les, električni material.

Aretacija nepoštenih spekulantov v Sofiji

Sofija, 24. jan. s. Sofijska policija je aretirala zopet večje število trgovcev in industrijcev, ki so se bavili s prepovedanimi spekulacijami.

Pomanjkanje zdravil v Egiptu in Siriji

Ankara, 24. jan. s. Iz Kaira se doznava, da je morala egiptska vlada odkloniti dobavo najpotrebnejših zdravil Siriji zaradi hudega pomanjkanja teh proizvodov v Egiptu.

Gospodarstvo

Bolgarska valutna politika

V začetku leta smo poročali o bolgarskem državnem proračunu, ki predvideva povišanje izdatkov od 14.4 na 21.7 milijarde levov pri istočasnem povišanju davkov in drugih dohodkov. Po izvršenem povišanju prejemkov državnih uslužbencev so bili osebni izdatki v državnem proračunu povišani od 5.2 na 7.4 milijarde levov. V proračunu je predvidenih med izdatki 2.2 milijarde levov za povračilo dolga pri bolgarski Narodni banki, kar bo imelo za posledico, da se bo za enak znesek zmanjšal obtok bankovcev. Ta ukrep ne bo ostal brez vpliva na gibanje cen in ima namen podpreti ostale ukrepe za stabilizacijo cen.

O bolgarski valutni politiki je bolgarski finančni minister pred Sobranjem podal v tej zvezi izjavo, iz katere posnemamo naslednje: Denarni obtok Bolgarije je znašal ob koncu leta 1938. 2.8 milijarde levov, ob koncu lanskega novembra pa 18.6 milijarde levov.

V primeri z zapadnimi državami denarni obtok ni znaten, vendar je treba vpoštevati, da 60% kmetijske proizvodnje ne pride na trg, ker služi neposredni prehrani prid...valcev, in da odpade v Bolgariji 80% vsega prebivalstva na kmetijsko prebivalstvo. Zato potreba po denarnih sredstvih ni tako velika kakor v zapadnih deželah. Finančni minister je poudaril, da država za svoje potrebe ni izkoristila kredite pri novčaničnj banki in s svoje strani povzročila, da se je obtok povečal.

V tej zvezi se je dotaknil vprašanja klirinških terjatev in je poudaril, da je bojazen glede višine teh terjatev neosnovana. Saldo klirinških terjatev nasproti Nemčiji je znašal 7. decembra lanskega leta 14 milijard levov. Za kritje tega klirinškega salda pa je Bolgarija na podlagi posebnega nemško-bolgarskega sporazuma naročila v Nemčiji za 20 milijard levov blaga, zlasti strojev in naprav za investicije. Tako bo klirinški saldo z dobavo novčanega blaga več nego krit.

V prvih enajstih mesecih lanskega leta je bolgarska narodna banka vnovčila za 270 milijonov levov prostih deviz in za 3550 milijonov levov klirinških deviz. Poleg tega je država prevzela od Narodne banke del klirinških terjatev v markah proti izročitvi zakladnih bonov, zaradi česar se je pri Narodni banki postavka naložb v vrednostnih papirjih povečala za 4100 milijonov levov. Končno so se krediti v gospodarstvu povečali za eno milijardo. Gornje transakcije, ki so povzročile izdajo bankovcev za skupaj 9 milijard, pa niso v celoti vplivale na dejanski obtok, ki se je v tem času povečal le za dobrih 5 milijard, kar je deloma pripisati povečanju žirovnih dobroimetij denarnih zavodov pri Narodni banki in drugim transakcijam, s katerimi so bili bankovci odtegnjeni prometu.

Gospodarske vesti

= **Ureditev cen kmetijskim proizvodom v Italiji.** Italijansko kmetijsko ministrstvo je te dni zaključilo obsežna dela za določitev cen najvažnejših agrarnih proizvodov v okviru načrta, ki bo 30. januarja predložen seji medministrskega odbora za oskrbo. V zadnjih tednih je ministrstvo s sodelovanjem sindikalnih organizacij preizkusilo proizvajalne stroške za 260 najvažnejših kmetijskih pridelkov. Po tem načrtu bodo določene osnovne cene v vsakem sektorju kmetijske proizvodnje. Glede na velik pomen teh ukrepov se je kmetijski minister posvetoval tudi s predsedniki trgovinskih konfederacij. Cene bodo določene tako, da bodo upoštevani interesi pridelovalcev kakor tudi interesi potrošnikov.

= **Zračni promet v Italiji.** Italijanska družba za zračni promet Ala Littoria s sedežem v Rimu je v letu 1941/42 dosegla povečanje prometa za 11,2%. Prevoženih je bilo 4.34 milijona km. Število potnikov je naraslo za 75% na 82.182, prevoz prtljage se je povečal za 84% na 1.52 milijona kg, medtem ko je prevoz blaga dosegel 31 milijonov kg. V teku leta 1941/42 je bilo povišano število letal v prometu.

= **Proizvodnja in prodaja radijskih aparatov v Italiji.** Dne 16. januarja je bila do konca vojne uveljavljena prepoved izdelovanja radijskih aparatov za splošno potrebo. Prodaja radijskih aparatov je dovoljena samo državnim ustanovam in novim radijskim naročnikom. Za te potrebe bo državni podtajnik za vojno proizvodnjo odobril tvornicam določen produkcijski kontingent.

= **Iz trgovinskega in zadružnega registra.** Pri tvrdki Svečarna »Pax«, Kopač & Stele, družbi z o. z., je bil izbrisan prokurist Janko Stele. — V zadružni register sta se vpisali nastopni zadrugi: »Mlekotrg«, nabavnoprodajna zadruga trgovcev z mlekom in mlečnimi izdelki z o. j. v Ljubljani (zadruga nabavlja za svoje člane mleko in mlečne izdelke, vnovčuje za svoje zadružnike njihove pridelke ali izdelke, kolikor spadajo v okvir trgovine z mlekom in mlečnimi izdelki, ter proizvaja blago, ki ga smejo zadružniki prodajati v svojih prodajalnicah oziroma stojnicah; člani upravnega odbora so: Kovačič Alojzij, Kroupa Pavel, Kugovnik Elka, Knez Ivan, Šinkovec Fani in Vrh Ivanka); Gospodarska zadruga v Cerknici, zadruga z o. j. — Pri Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani je bil izbrisan član upravnega odbora Stanko Lenarčič, vpisan pa novi član upravnega odbora inž. Slavko Zajec, mestni inženjer v Ljubljani.

= **Ustanovitev velike hrvatske družbe za zunanjo trgovino.** Z delniško glavnico 22 milijonov kun je bila v Zagrebu ustanovljena družba »Una«, mednarodna trgovska d. d., ki se bo bavila z izvozom kmetijskih proizvodov, ostalega blaga in surovin ter z uvozom raznih predmetov.

= **Prevzem velikih zagrebških tekstilnih tvrdk.** V trgovinski register v Zagrebu je bila vpisana družba »Dom« d. d. za tekstilno trgovino z glavnico 20 milijonov kun. Družba bo prevzela tri zagrebške velike tekstilne tvrdke, in sicer S. Milinov, Zagrebački magazin in Braća Klein, kakor tudi podružnice teh tvrdk.

= **Začasna prepoved prodaje tekstilnega blaga na Hrvatskem.** Prejšnji teden je bila, kakor smo že poročali, ustavljena na Hrvatskem prodaja tekstilnega blaga, in sicer kmalu potem, ko so bile uvedene oblačilne nakaznice po sistemu točk. V pojasnilo tega ukrepa poročajo iz Zagreba, da pri tem ne gre morda za zopetno odpravo prodaje tekstilnega blaga po točkah, temveč da gre le za začasno ustavitev prodaje, ki naj omogoči potrebne tehnične spremembe in priprave za brezhibno funkcioniranje novega sistema.

= **Omejitev dražb nepremičnin na Hrvatskem.** Hrvatska vlada je izdala zakonski dekret, po katerem so do 10. aprila nedopustne dražbe nepremičnin za kritje denarnih terjatev, vendar so predvidene nekatere važne izjeme.

= **Iz spodnjestajerskega trgovinskega registra.** Pri tvrdki »Polzela«, tvornici navačnih in tkanih pletenin, družbi z o. z. na Polzeli, je bilo vpisano, da sta izstopila družbenika Feliks Tomič in Jurij Eftkovski ter se je družba z omejeno zavezo spremenila v javno trgovsko družbo pod nazivom Tvornica nogavic Reiser & Co.

= **Razvoj poštno-hranilnične službe v Nemčiji.** Poročali smo že o 60letnici Poštne hranilnice na Dunaju. O priliki proslave te obletnice je predsednik zavoda podal nekaj zanimivih podatkov o razvoju poštnohranilnične službe v Nemčiji. Leta 1938. ko je bila Poštna poštnohranilnična služba razširjena na vso Nemčijo s centralo na Dunaju, je bilo vsega 300.000 varčevalcev s hranilnimi knjižicami. Sedaj pa je to število naraslo na 9 milijonov; med njimi je 3 milijone vojakov. Samo ob lanskem božiču je centrala dnevno sprejela 12.000 do 20.000 prijav novih varčevalcev. Povsod na zasedenem ozemlju je bila pripadnikom vojske ustvarjeno možnost, da lahko nalagajo svoje prihranke pri Poštni hranilnici. Proslave se je udeležil tudi nemški državni poštni minister Ohnesorge, ki je poudaril potrebo razširjenja poštnohranilnične službe na vso Evropo. V lanski ustanovitvi evropske poštne zveze vidi minister osnovo za ustanovitev evropske organizacije poštnohranilnega prometa. Minister je končno zagotovil, da bo centrala nemške Poštne hranilnice tudi v bodoče ostala na Dunaju in da bo glede na povečani obseg poslov dobila nove primerne prostore.

= **Nadaljnje povečanje obtoka bankovcev v Ameriki.** V zadnjih 7 tednih se je obtok bankovcev v Zedinjenih državah ponovno povečal za eno milijardo dolarjev in se je sredi decembra povzpel na 15,1 milijarde dolarjev, nasproti 10.7 milijarde pred enim letom in 5 milijardam v letu 1934. (pred devalvacijo dolarja). Obtok bankovcev se je začel naglo večati zlasti v zadnjem času. Da se je obtok dvignil od šeste na sedmo milijardo, je trajalo tri leta, da je dosegel osmo milijardo je trajalo eno leto, za deveto milijardo 8 mesecev, za deseto milijardo 5 mesecev, za enajsto in dvanajsto milijardo pa 4 mesece, za trinajsto milijardo 12 tednov, za štirinajsto milijardo 9 tednov in za poslednjo petnajsto milijardo le 7 tednov. Vzrok naraščanja je seveda predvsem v financiranju vojnih izdatkov, kar se kaže tudi v naglem naraščanju portfelja državnih papirjev pri severoameriških novčaničnih bankah od 2.2 milijarde v začetku decembra 1941. na 5.6 milijarde v lanskem decembru.

= **Izgraditev podzemeljske železnice v Budimpešti.** Budimpeštanska mestna uprava je izdelala načrt za izpopolnitev mestnega prometnega omrežja, ki naj v bodoče bolj ustreza znatno povečanim prometnim potrebam naraslega števila prebivalcev. Načrt predvideva v prvi vrsti gradnjo obsežnega omrežja podzemeljskih železniških prog, ki bodo imele zaenkrat dolžini 29 kilometrov. Budimpešta ima sedaj eno samo podzemeljsko železniško progo, ki je dolga 3.7 km. V mestu in okolici pa znaša že sedaj omrežje cestne železnice 338 km. Poleg tega je v Budimpešti 117 km avtobusnih prog.

= **Rekordni Promet na pariški podzemeljski železnici.** Ker so odpadla druga prevozna sredstva., se je že leta 1941 promet pri pariški podzemeljski železnici v znatnem obsegu povečal. Lansko leto pa je prineslo novo povečanje števila prevoženih potnikov za 0.2 na 1,3 milijarde potnikov, in to na omrežje s skupno dolžino 158 km. Dohodk družbe za podzemeljsko cestno železnico »Métropolitain« so se lani dvignili za 250 na 1463 milijonov frankov. Družba vrši tudi avtobusni promet in je na rednih progah prevozila v lanskem letu 218 milijonov potnikov, kar je prineslo družbi 348 milijonov frankov dohodkov.

= **Gospodarski razvoj Švedske v lanskem letu.** Zaradi omejenih možnosti trgovinske izmenjave s prekomorskimi državami in zlasti dobave nekaterih surovin je industrijska proizvodnja Švedske v prejšnjih letih nekoliko nazadovala, lani pa se je zopet povečala. Indeks industrijske proizvodnje je v lanskem letu narasel na 108, nasproti 104 v letu 1941 ter 112 in 124 v prejšnjih dveh letih. Zaposlenost je bila v posameznih industrijskih panogah prav različna. V strojni industriji in deloma v železarski stroki je proizvodnja dosegala rekordno višino, zaostajala pa je predvsem v lesni industriji. V mnogih industrijskih panogah se občuti pomanjkanje strokovnih delavcev. Potrošnja jekla se je lani povečala za 15%. Deloma se je dvignila potrošnja cementa v zvezi z oživljeno gradbeno delavnostjo. Tudi potrošnja cementa za gradnjo obrambnih objektov se je dvignila. Švedska trgovinska mornarica je doslej izgubila 550.000 brutoregistrskih ton. Ta izguba je že deloma nadomeščena z gradnjo novih ladij. Ob koncu novembra je znašala švedska tonaža trgovinske mornarice na 1.38 milijona brutoregistrskih ton nasproti 1.46 v začetku leta in 1.62 milijona ton ob izbruhu sedanje vojne. Znatne so bile lani investicije v nekaterih industrijskih strokah, predvsem v rudarstvu, za povečanje proizvodnje kovin, za pridobivanje olja iz oljnega škrilјevca, za proizvodnjo superfosfata itd. Znaten napredek je bil zabeležen tudi v pogledu preosnove avtomobilskega prometa na pogon z generatorskimi plini v izkoriščanja postranskih proizvodov pri proizvodnji celuloze in v proizvodnje krmilne celuloze.

Naročajte romane DK!

Neme priče ljubljanske preteklosti:

Krekov trg

Izza srede šestnajstega stoletja je bil od tam, kjer je dandanes Zmajski most, pa do Grada (ob desni strani sedanjega Mestnega doma) v ravni črti obrambni zid, prav za prav je bil zgrajen v rečeni razdalji del mestnega obzidja s kloštrskimi ali frančiškanskimi vrati. Dohod v mesto z vzhoda je bil edinole skozi ta vrata kakor tudi se je moglo zapustiti mesto samo skozi nje. Vrata so bila podobna trdnjavi, zavarovani s prekopom in očvrščeni z dvojnim zidom. Celotna zgradba je bila narejena iz rezanega kamenja. Dvonadstropna vrata s stolpi so imela okenca, med katerimi je bil postavljen v prvem nadstropju železen mož s sulico. Dvojni zid, držeč od vrat proti Ljubljanici, so opremili v začetku osemnajstega stoletja s topovi. Pod tem delom mestnega obzidja je bil izkopan globok jarek, preko katerega sta držala dva mosta. Nedaleč od tod, vendar že zunaj mestne meje, je stal kip krvavečega Kristusa, ki so ga radi obiskovali premnogi romarji, zlasti v postnem času. Ker so pa postala ta mestna vrata sčasoma, do leta 1785., tako slaba, da si ni upalo skozi nje hoditi niti vojaštvo, zato so jih v letih 1789. in 1790. podrli. Z njihovo odstranitvijo je pridobilo mesto precej lep kos prostega sveta, na katerem so osnovali leta 1811. tako imenovani »Jahrmarktplatz« (sejemski trg). Ko pa je odkupilo mesto v letu 1816. še dva bližnja vrtova, je moglo trg še znatno razširiti. Zdaj je to Krekov trg, poprej, in sicer od leta 1876. do meseca julija leta 1919., pa se je imenoval Cesarja Jožefa trg. Mesto je uporabljalo in odkazovalo ta trg, kar se dogaja še slej ko prej, za prav različne namene in potrebe.

Do leta 1854. so na tem trgu kaznovali, to je šibali vojake zaradi manjših prestopkov. Ta kaznovalni postopek, ki se mu je reklo nemški »Spitzrutenlaufen« (nekakšen prehod med palicami), se je izvajal, kakor mi je pravil pokojni oče, takole: Stotnija vojakov je dospela na trg ter se postavila v dve vrsti. Obsojenec z golim hrbtom je bil prisiljen, počasi korakati med razvrščenimi vojaki. Vsak izmed njih je imel šibo, s katero je moral pošteno oplaziti grešnika, kajti za udarjalci je korakal vojaški jetničar ali profos, strogo pazeč, da je slehernik udrihnil po siromaku. Dotičnik, ki morda ni zadostil ukazani žalostni nalogi, je prejel nato sam enak »poboljšek«.

Na tem trgu je bil skorajda še do začetka tekočega stoletja v majhnem obsegu pravi »prater« po dunajskem vzorcu, zakaj tu so se ustavljali lastniki cirkusov, zverinjakov, panoram, panoptikumov, komedij, muzejev, bazarjev, strelišč, vrtiljakov in podobnih naprav za ljudsko razvedrilo in razveseljevanje. V nastopnem naj bo osvežen spomin na nekatera posebno privlačna potujoča podjetja. Na trgu so se vgnezdili cirkusi: v mesecu aprilu leta 1876. in tri leta pozneje v mesecu juniju Siddi; leta 1880. v mesecu juliju Fumagali, a meseca oktobra Kreinbser & Comp.; v mesecu novembru leta 1893. Conralini in meseca aprila naslednjega leta Amato. V juliju leta 1884. je bil videti na trgu Traberjev muzej voščenih podob znamenitih ljudi. Meseca oktobra leta 1888. in prihodnje leto v mesecu aprilu je obiskal mesto Jožef Strohschneider, ki je razkazoval svojo umetnost in svoje vragolije, nemara bolje povedano, izredno čudovito gibčnost in predrznost, na žični vrvi, napeti na visokih drogih in najvišjih hišah obkrožujočih trg. Po potresnem letu 1895. so se morala vsa taka in podobna zabavišča naseljevati večinel zgolj ob straneh tistega dela Lattermannovega drevoreda, ki drži mimo Jakopičevega umteniškega paviljona proti »Unionski« pivovarni.

Po Robidovih zapiskih je bilo pred letom 1789. za stolnico in škofijskim hlevom 66 velikih in 16 manjših kramarskih lesenih lop ali lesenjač (barak), a za prvo zloženih še 75 stojnic, katere so postavljali do 1868. leta ob času letnih sejmov po več krajih mesta, zlasti pa na sedanjem Krekovem trgu. — Po drugem viru je ukazal leta 1800. okrožni urad mestu, da mora prestaviti sprel omenjene lope na dandanašnji Krekov trg, kar se je izvršilo. V lesenjače so se vseljevali, kadar so bili veliki letni sejmi, domači in tuji trgovci. Nekateri poslednjih so si postavljali kar lastne šotore. Nekajkrat so prišli na trg tudi židje v precejšnjem številu. Tako na primer o sv. Elizabeti 1906. leta »samo« dva in štirideset, menda zato, ker so mislili, da je Ljubljana s svojim prebivalstvom za njihove namene in preskušnje še več ko primerna.

Nekako izza leta 1886. ali 1887. je zasajen Krekov trg ob dveh straneh z laškimi javori ali platanami v nadomestilo za poprejšnje mnogoštevilne vitke jagnede. Vodnjak, stoječ na trgu med tremi košatimi divjimi kostanji z rdečimi cvetovi spomladi, je bil opuščen in zasut leta 1890. Postal je namreč nepotreben, ker je bil leto poprej, dne 29. junija, izročen svojemu namenu s primerno slovesnostjo, poveličevano s topovskimi streli z gradu, mestni vodovod. V spomin na ta dogodek, toliko važen in pomemben v premnogem pogledu za Ljubljano, je bil zgrajen na trgu velik vodomet. Njegov srednji curek je metal vodo do dvajset metrov visoko, medtem ko je brizgalo iz njegovega oboda vodo proti velikemu curku ali sredini velikanske posode štiri in šestdeset premenčkov v lokasti obliki. Vodomet je jel delati sčasoma bolj in bolj se razvijajočemu prometu na trgu napoto. Zato so ga leta 1908. odstranili, a sledovi za njim so na tleh še vedno nekoliko vidni. Iz istega razloga so posekali že krog leta 1901. vsako drugo platano, tako da so ostala od njihovega nasada v prvotni razdalji zgolj tista tri drevesa, v katerih trikotu tiči sicer temu ali onemu nevšečna, vendar pa tudi prepotrebna hišica. Razen tega je morala mestna uprava prestaviti trženje z marsičim s tega trga drugam, ko je začela dne 6. septembra 1901 obratovati redno električna cestna železnica. Njena proga, vijoča se čez Krekov trg, Prel škofijo in po vsem Mestnem trgu, je pregnala s teh prometnih žil vse, ki so nekoč na njih karkoli prodajali, v druge mestne kraje in na druge tržne prostore. Ne ravno preveliko let za tem je bilo premeščeno s tega trga tudi prodajanje božičnih drevesc na Sv. Jakoba trg, od tu pa vsaj pred približno dvajsetimi leti v Zvezdo, na prostor med nunsko cerkvijo in domom Filharmonične družbe. Veliko let pa že pristajajo na Krekovem trgu avtobusi, katere uporabljajo zlasti kmetski ljudje iz neposredne mestne okolice in z Dolenjskega, kakor tudi avtomobili, ki odvažajo in privažajo, predvsem ob nedeljah in praznikih, izletnike in izletnice, o čemer pa seveda v časih, kakršne preživljamo, ni govora

Alojzij Potočnik.

Pristanišče Bougie v Alžiru po italijanskem letalskem napadu: dva velika parnika sta se prevrnila

Nega oči pozimi

Pozimi smo mnogo navezani na umetno razsvetljavo. Dnevne svetlobe je mnogo manj kakor v drugih letnih časih. Zaradi tega je popolnoma naravno, da žvi naše oko v zelo neudobnih razmerah.

So pa še drugi razlogi, ki vplivajo na naš vid. Toplina sobe odvaja iz človeškega telesa vlago in pri tem so prizadete tudi oči. Če se torej naše oko segreje zaradi ostre svetlobe ali visoke temperature občutimo kmalu žgočo in pekočo bolečino zato, ker je v očesu manj vlage. Če se proces izsuševanja očesne vlage nekaj časa nadaljuje, nastopijo lahko vnetja.

Treba je torej da naše oči od časa do časa osvežimo. To storimo tako, da privajamo očem hladnega zraka. Vsakdo ve iz lastne skušnje, da so oči občutljive tudi za spremembo temperature. Praktiki so tudi ugotovili, da oko pri umetni razsvetljavi več trpi kakor pri dnevni svetlobi, ker ima svetloba umetne luči mnogo rdečih in rumenih žarkov, ki naše oko dražijo. Kdor torej dela pri umetni svetlobi mu priporočamo, naj napravi od časa do časa odmor v svojem delu in naj se zazre v daljavo. Bleščeči papir slepi človeško oko, prav tako slabijo vid tudi pestre vezenine. Svetlobni vir, ki nam rabi, mora biti predvsem jasen ne sme biti preblizu nas in tudi ne sme biti preoster, da ne nastopijo poškodbe.

Obrtništvo na Dolenjskem

Novo mesto, 23 januarja.

Morda še nikoli niso stala obrtniška združenja pred tako važnimi nalogami, kakor stojijo v današnjih časih. Danes so združenja tista vez, ki posredujejo med svojimi člani obrtniki in oblastmi, katerim tolmači želje in težnje obrtnikov in v mejah možnosti izposluje za svoje člane prepotrebni material. Na spodnjem Dolenjskem deluje po likvidaciji edino še obrtniško združenje v Novem mestu ter manjša združenja v Kostanjevici in Mokronogu. Novomeškemu združenju, ki je med vsemi največje in najpomembnejše, so bila konec leta 1940. pripojena še združenja krojačev, šivilj, čevljarjev, mizarjev, kovinarjev in združenje čevljarjev v Žužemberku. S pripojitvijo teh združenj je novomeško skupno združenje sprejelo ne le njih člane in premoženje, ampak tudi vse dolžnosti, pravice in bremena. S povečanjem svojega delokroga je novomeško združenje postalo središče vsega dolenjskega obrtniškega gibanja in razvoj tega združenja najzgovorneje izpričuje stanje obrtništva na Dolenjskem.

S preureditvijo obrtniških organizacij v minulem letu je tudi vse delovanje bivših združenj zašlo na čisto drug tir. Posebno velike spremembe je doživelo bivše novomeško skupno združenje obrtnikov. Stanovska združenja posameznih obrtniških skupin so bila pripojena temu skupnemu združenju že konec leta 1941., v teku minulega leta pa so se sploh vse te obrtniške organizacije popolnoma reorganizirale. Najprej je bila izvršena centralizacija obrtništva. Vrhovna organizacija obrtništva je postalo združenje industrijcev in obrtnikov, obrtniški odsek za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani, ki izdaja tudi za dolenjske obrtnike vse določbe in naredbe. Le na to organizacijo se morajo odslej obrtniki preko njenih poverjeništev obračati s kakršnimi koli vlogami. Po pokrajini je vrhovna organizacija ustanovila zlasti v večjih krajih in kjer so že prej delovala skupna obrtniška združenja svoja poverjeništva, ki po navodilih centrale poslujejo popolnoma samostojno. Taka poverjeništva so sedaj v Novem mestu, v Kostanjevici in v Mokronogu, kar najzgovorneje dokazuje moč obrtništva na spodnjem Dolenjskem.

V minulem letu je bilo v novomeškem poverjeništvu včlanjenih 544 mojstrov z 203 pomočniki in 302 vajencema, torej kar 102 mojstra več od leta 1941. V združenju je včlanjenih največ mlinarjev in žagarjev, in sicer 136, vendar imajo ti najmanj pomožnega osebja, ter zaposlujejo le 8 pomočnikov in 5 vajencev. Sledijo čevljarji, 96 po številu z 58 pomočniki in 55 vajenci, krojači, 101 po številu in 34 pomočniki ter 98 vajenci, 88 kovinarjev z 20 pomočniki in 46 vajenci, vendar med njimi daleko prednjačijo kovači, ki jih je 65. Kovinarjem slede mizarji (61), brivci (11), kolarji (17), pek (16), sedlarji in tapetniki (11). Vse ostale obrti pa ne dosegajo števila 10, najmanj pa je izdelovalcev krede, pogrebnih zavodov, sodavičarjev, sodarjev in pražilcev kave, od katerih je pri združenju prijavljena samo ena obrt. Združenje ima še vedno svoj krojaški, čevljarski, mizarski, kovinarski, mlinarsko-žagarski in skupni odsek.

V Združenju je bilo v preteklem letu sklenjenih 122 učnih pogodb, razveljavljenih pa 26. Največ pogodb je bilo sklenjenih v šiviljski stroki, in sicer 34, v krojaški 18, v kovinski 21, v čevljarski 18, v mizarski 14, v brivsko-frizerski 8, v kolarski 3, v pečarski 3, v mlinarski 2 in po ena v soboslikarski in tapetniški stroki. Pomočniški izpit je položilo 88 vajencev in to v krojaški stroki 17, v kovinarski 17, v mizarski 13, v šiviljski 13 in 10 v čevljarski stroki. Obrtna pooblastila je prejelo lani 22 mojstrov, in sicer: 8 čevljarjev, 2 krojača, 1 šivilja, 2 brivca in frizerja, 1 slaščičar, 2 kovača, 2 mizarja, 1 predelovalec peska, 1 kolar, 1 pečar in keramičar, 1 knjigovez in 1 dovoljenje za podružnico žagarskega obrta. Nadaljevanji obrta po vdovi sta bili prijavljeni dve, eno v krojaški, drugo v mlinarsko-žagarski stroki. Odjavljenih obrti je bilo 7, od teh ena podružnica, 1 zaradi smrti lastnika, 2 pa sta bili odjavljeni le začasno. Pomočnikov je bilo v preteklem letu na novo prijavljenih 207, odjavljenih pa 71. Največ odjav in prijav je bilo v čevljarski stroki.

Mojstrski izpiti so se vršili v preteklem letu le enkrat. Vajencem in pomočnikom pa je poverjeništvo izdalo v preteklem letu 127 poslovnih knjižic.

Zelo važno vlogo je igralo poverjeništvo pri raznih dobavah, ki se po večini vrše na nakaznice. Poverjeništvo samo pa je izdajalo nakaznice tudi za predmete, ki se dobe sicer še brez nakaznic, vendar pa je zaradi pravične porazdelitve tega blaga bilo potrebno urediti dobavo po nakaznicah. Razen tega je poverjeništvo takisto posredovalo, izdajalo obrtnikom razna potrdila, izjave in pisalo prošnje za oblasti in tako v vseh pogledih skušalo pomagati obrtništvu v današnjih časih.

Gornje številke nazorno izpričujejo, kako veliko delo opravlja sedanje novomeško poverjeništvo med obrtništvom na Dolenjskem. Zaradi tega je bila toplo pozdravljena in sprejeta zamisel odgovornih krogov, da so osnovali tudi v dolenjski metropoli, ki igra danes v pogledu dolenjskega obrtništva neprimerno važnejšo vlogo kakor prej, svoje poverjeništvo, ki skrbi in vodi vso število dolenjsko obrtniško družino.

Prof. Franjo Sič

Danes se bo očak Atraham spet enkrat pošteno začudil, ko bo med svoje vojščake potrdil tudi profesorja **Franja Siča.** In začudila se bo z njim vsa Ljubljana in z njo številni njegovi prijatelji in znanci, bivše učenke in učenci, saj kar ne bodo mogli verjeti, da je temu prožnemu, dobrovoljnemu in živahnemu možu že potekla »dni lepših polovica«.

Jubilant, profesor državnę trgovske akademiej in abiturientskega tečaja zbornice TOI v Ljubljani se je rodil v Št. Vidu nad Ljubljano očetu prof. Albertu, našemu zaslužnemu folkloristu in pedagogu, in materi Mariji roj. Trillerjevi iz znane Bergantove družine v Trnovem, blagi gospé, ki jo je kot agilno društvenico poznalo vse naše mesto. Edinec Franjo je študiral realko v Ljubljani in Idriji ter trgovsko akademijo v Pragi, kamor se je po prvi svetovni vojni vrnil na komercielni oddelek češke tehnike, kjer je bil diplomiran. Sodeloval je pri ustanovitvi Trgovske akademije v Ljubljani ter je od leta 1918 poučeval še na licejskem trgovskem tečaju, rad pomagal tudi na drugih strokovnih zavodih in se ves čas plodno udejstvoval kot bilancist, organizator in revizór. Več let je bil zapriseženi sodni izvedenec za knjigovodstvo in bilance trgovskih družb.

Zelo uspešno in spodbudno je ta naš prvi strokovnjak za knjigovodsko vedo tudi sukal pero. Napisal je vrsto izvrstnih učbenikov in priporočnikov: Knjigovodstvo I. in II. del (1921). Princip in teorija bančnega knjigovodstva (1923), Trgovska korespondenca (z očetom, 1923), deset knjižic Knjigovodstva za samouke (1927), Knjigovodstvo za obrtno nadaljevalne šole in enoletne trg. tečaje (1931) in končno Trgovsko knjigovodstvo v štirih delih kot učna knjiga za trg. akademije (1937). Vse te njegove knjige odlikujeta jasna metoda in široka razgibanost. Prof. Franjo Sič, čigar strokovna usposobljenost je bila deležna najvišjega priznanja s tem, da je zasedel knjigovodsko stolico na pedagoškem tečaju ljubljanske univerze, je upoštevan avtor sistemske teorije in posebno saldne teorije, katero je obrazložil z barvno metodo.

Mnogo je pisal tudi v strokovne liste, tako v »Gospodarski vestnik«, »Trgovski list«, »Fotoamaterja«, »Bančni vestnik« in druge. Minuli mesec ga je kot priznanega strokovnjaka župan mesta Ljubljane poklical v Prehranjevalni odbor, kjer bo lahko s pridom uveljavljaval svoje zamisli tudi na tem za sedanjo dobo tako važnem poprišču.

Z zgledno vnemo je vedno rad sodeloval v raznih društvih, kjer je imel tolikrat priliko pri izletih pokazati svoj organizatorični talent, pri slavnostnih prireditvah pa svoj neprekosljivi okus ter slikarsko in aranžersko nadarjenost.

Če omenimo še, da dosega prof. Franjo Sič kot pedagog izredne uspehe, da je le malo učiteljev tako priljubljenih pri dijakih, kakor je on, in da je navzlic obilnemu vsestranskemu delovanju in zaposlenosti eden naših najprijetnejših družabnikov, če opozorimo končno na uspehe, ki jih je v zadnjih počitnicah dosegel pri mladih srcih kot iznajdljiv lutkar, smo se obdolžili uglednemu slavljencu ob njegovem srebrnem jubileju, ki ga bo praznoval s svojo drago Francko, s hčerkama Mito, glasbeno nadarjeno petošolko, in hudomušno Andico ter s številnimi dobrimi prijatelji, ki mu iskreno žele še mnogo zdravih, srečnih in uspešnih let.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 26. jan. Ob 17.30: **Deseti brat.** Red Torek.

Sreda, 27. jan.: Ob 17.30: **Zaljubljena žena.** Red Sreda.

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.30: **Veliki mož.** Izven. Cene od 18 lir navzdol.

*

Jurčič-Golia: »Deseti brat«. 16 slik po Jurčičevem romanu. Osebe: Benjamin-Bratina, graščakinja-Gabrijelčičeva, Marica-Levarjeva, Balček-Bajde, Dolef-Lipah, Piškav-Pečak, ž Marijan-Verdonik, Martinek Spak-M. Skrbinšek, Kvas-Drenovec, Krjavelj-Cesar, sodnik-Nakerst, zdravnik-Košuta, lektorica-Kraljeva, Dražar-Raztresen, Krivčevi: Plut, P. Juvanova in Sancinova. Režiser: prof. O. Šest; scenograf: inž. E. Franz.

Goldoni: »Mirandolina.« Prihodnja premiera v Drami bo znana Goldonijeva komedija »Mirandolina«, zgodba, ki obravnava snubljenje brhke krčmarice, ki ji dvorijo razni kavalirji. Duhovita ženska, ki si izbere po zdravem čutu in pameti pravega moža, je osrednja ženska vloga, ki jo bo igrala Mira Danilova. Igro bo zrežiral Jože Kovič.

OPERA

Torek, 26. jan.: Ob 17. uri: **Sestra Angelika 7. simfonija.** Red A.

Sreda, 27. jan.: Ob 17.: **Beg iz seraja.** Red B.

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.: **Thais.** Red Četrtek.

Petek, 29. jan.: Zaprto. (Generalka).

Sobota, 30. jan. ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Premiera. Red Premierski.

*

G. Puccini: »Sestra Angelika.« Opera v enem dejanju. Osebe: Angelika — Heybalova, Kneginja — Golobova, opatinja — Poličeva, sestra gorečnica — Karlovčeva, učiteljica novink — Stritarjeva. **L. v. Beethoven: »7. simfonija«,** koreografija po originalni zamisli L. Mjasina v priredbi Maksa Kirbosa. Štirje stavki: 1. Poco sostenuto: Stvarjanje, 2. Allegretto: Zemlja, 3. Presto: Nebo, 4. Allegro con brio: Uničenje. Solisti: Bravničarjeva, Japljeva, Kirbosova k. g., Remškarjeva, Kirbos in Pogačar. — Dirigent večera: A. Neffat, režiser in inscenator opere »Angelika«: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti.

Premiera Leharjeve slovite operete »Zemlja smehljaja« bo v soboto za red Premierski. V glavnih partijah: Mlejnikova, Čuden, Barbičeva, M. Sancin, Debevec in Anžlovar. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: ng. P. Golovin.

KULTURNI PREGLED

Arnaldo Fraccaroli

Te dni je izšel v založbi »Dobre knjige« življenjepisni roman skladatelja Vincenza Bellinija, ki ga je spisal Arnaldo Fraccaroli. Roman, ki ima v izvirniku naslov »Bellini«, je objavljen v slovenskem prevodu pod naslovom »Nestanovitno srce«. Ne dvomimo, da bo Fraccarolijevo delo tudi v naši besedi našlo širok krog čitateljev, prav kakor v Italiji, kjer sodi Fraccaroli med najbolj čitane pisce.

Arnaldo Fraccaroli je tudi med najbolj plodovitnimi pisatelji. Do nedavnega je bil znan predvsem kot pisec duhovito in z ostrim opazovalnim čutom spisanih reportaž o pogostih potovanjih po širnem svetu. Prepotoval je menda vse celine in svoja opazovanja strnil v dolgo verigo potopisnih knjig, ki imajo vse prednosti poučnega, zabavnega, vedrega in nevsiljivega prikazovanja neznanih krajev, medtem ko kažejo duhovite in ironične pripombe o vsem, kar vidi, sliši in doživi avtorjev ostri opazovalni čut. Že naslovi njegovih potopisnih reportaž so včasih odkritja avtorjevih spoznanj, čeprav često prav duhomušna. Naj navedem le nekatere njegove potopisne zbirke: »Newyork, ciklon narodov«, »Hollywood, dežela avantur«, »Ceylon, biser tropičnih krajev«, »Španija encantadora«, »Glejte, Pariz!«, »Svetlobe in sence v Paraguayu«, »Vrata Daljnega vzhoda«, »Otok lepih žensk« (Bali), »Smaragdni Budha«, »Kitajska, ki se izgublja« itd.

Pogosta potovanja in spoznavanje mnogih neznanih dežel so nudila Fraccarolliju priložnost, da je svojo pisateljsko fantazijo utešil z nekaterimi nenavadnimi novelami in romani. Naj navedemo »Žerjavki paradiž ali American Girls«, »Zaljubljene deklice« izmed romanov in »Sedem žensk okoli sveta«, »Nore novele, vendar ne preveč«, »Tudi te so nore, vendar...« v seriji njegovih duhovitih novel, ki vro predvsem iz pisateljeve bogate zakladnice pestrih spoznanj in dognanj z romanja okoli sveta. Avtorjev sarkazem in duhovitost kažejo tudi naslovi nekaterih drugih njegovih del, kakor na primer »Tiho, stric Matevž«, »Naše vsakdanje življenje« (spisi nizke filozofije), »Coriolano hoče biti srečen« in »Živeti hočem po svoje«.

Fraccaroli je svojo vedrino in duhovitost, svoj lahki in zabavni slog hotel izpričati tudi v neštetih komedijah, ki so prav tako značilne po izbiri nenavadnih naslovov, kakor: »Sladko življenje«, »Ne ljubi me tako«, »Osrednje vprašanje«, »Plavolasi greh«, »Vesela učenost«, »Figovo pero« itd. Njegove lahke komedije sicer ne rešujejo velikih problemov, a čitatelj kakor gledalec se ob njih nasmejeta od srca.

V zadnjem času se je neizčrpni Fraccaroli polotil tudi zgodovinskih romanov, ki jih seveda oblikuje preprosto, lahko in vedro, čeprav nas tu in tam s svojimi globokimi čustvenimi prikazi tudi gane. Lansko leto je izdal roman iz Napoleonovega življenja ali, bolje rečeno, roman Napoleonove ljubezni, ki je izšel pod naslovom »Napoleonova ženska« (Grofica Walewska) in je v rokopisu tudi že poslovenjen. Zlasti pa ga je zamikalo življenje nekaterih italijanskih skladateljev. Kot življenjepis je izdal prikaz Puccinijevega življenja, v obliki življenjepisnih romanov pa »Rossinija« in »Bellinija« v zbirki »Patriarhi italijanske opere«.

S prevodom »Bellinija« smo Slovenci dobili prvo Fraccarolievo delo v našem jeziku. Nekaj njegovih črtic in novel je sicer že izšlo v nekaterih naših revijah in koledarjih (tudi letošnja »Vodnikova pratika« objavlja neko njegovo humoristično črtico), a po teh skromnih odlomkih si nihče ni še mogel ustvariti sodbe o Fraccaroliju. »Nestanovitno srce« nam prikazuje življenje skladatelja Bellinija v tipičnem Fraccarolijevem slogu, ki bi ga po nekaterih besednih posebnostih in stilističnih hudomušnostih smeli primerjati s slogom našega Milčinskega. Pri vsem tem pa podaja podobo svojega junaka zelo verno, držeč se virov, ki jih je črpal o skladatelju. Zato bi lahko njegovo delo o Belliniju imenovali veren življenjepis v literarni obliki. O tem pa bo še besede v posebnem članku.

Sto predstav „Traviate"

Tudi uprizoritve imajo svoje jubileje. Doseči sto predstav — to je že izreden uspeh v gledališču, ki nima za seboj velemesta in v katerem je bilo deset, petnajst predstav iste opere v isti sezoni značilen dogodek. Verdijeva »Traviata« je torej doživela na deskah naše Opere za naše razmere nenavaden »jubilej«. Pri tej stotici pa so vštete samo predstave od konca prve svetovne vojne do danes. (»Traviato« so igrali v slovenskem gledališču tudi pred letom 1918.) Poleg Smetanove »Prodane neveste« je »Traviata« najbolj priljubljena opera v železnem repertoarju našega gledališča. Jubilej domače »Traviate« pomeni obenem zmagoslavje Verdijeve glasbe, ki je prav v tej, danes že vsepovsod ljudski operi morda najmanj zahtevna, kar se tiče glasbeno-problematične plati, zato pa najbolj topla in človeško prisrčna. Kolikokrat smo že slišali opero sámo in nje posamezne arije in vendar se vedno znova predajamo čaru že dolgo znane, a neugnano kipeče strastne, zdaj prešerno vesele zdaj otožne muzike, ki spremlja ljubezenske prigode lepe Violette! Nedavna osvežitev naše uprizoritve z novo zasedbo Violette in Alfreda — z Vidalijevo in Čudnom — je zopet zavabila »Traviatino« staro občinstvo in si pridobila še novega — tistega, ki se — lačno lepe, opojne muzike in razkošja pariških salonov — tesni v dijaškem parterju. Ob spominu na sto predstav »Traviate« si je njena stara publika obujala zlasti odrski lik Zlate Gjungjenac, ki je prav z Violeto in z Manon dospela na vrhunec svoje popularnosti pri nas in je znatno pripomogla, da so gledališki statistiki lahko že letos ugotovili nastopajočo stotico v dolgi vrsti »Traviatinih« predstav. K uspehu sedanje »Traviate« je tudi prispevala Debevčeva režija, katere odlike je posebej opazil kritik milanskega »Corriere della Sera« Gabriele Baldini. Bleščeči vzor, ki ga je predlansko leto pokazala Ljubljani rimska Kr. Opera s svojo predstavo te Verdijeve mojstrovine, je tudi zapustil vidno sled.

Nedeljska stota predstava je znova potrdila neugnano mikavnost »Traviate«. Predstava je bila docela razprodana (prav kakor v Drami prva repriza komedije L. Prennerjeve »Véliki mož«). Pusto januarsko popoldne z odjugo in zamračenim, žalostnim nebom je že sámo vabilo v Talijin hram, zlasti še pod tople žarke Verdijeve glasbe. Za jubilej so okrasili rampo z zelenjem, med katerim so se bleščali zlati listi; sredi je ležal velik venec z obilnim šopkom rdečega cvetja in z daleč vidno številko 100.

V vsem drugem se ni nič spremenilo. Predstava je bila na običajni višini. Ksenija Vidalijeva je — kakor že doslej — položila v Violetto ves svoj šarm, lepoto in bogato muzikalno izraznost svojega petja ter moč svoje igre. Kot Alfred je užigal s svojim glasom D. Čuden, čeprav to pot morda ni bil najbolje razpoložen. Posebno pozornost pa je občinstvo izkazalo Vekoslavu Janku, ki nastopa najdalje izmed vseh v tej dolgi vrsti sto predstav in ki je tudi zdaj vzbudil z znano Arijo Georgesa Germonta v drugem dejanju dolgotrajen aplavz. V gledališču je bilo mnogo ploskanja in navdušenja. Teh troje vodilnih solistov je dobilo šopke in darove. Tudi dirigent Demeter Žebre, ki je vodil s skrbno pozornostjo orkester, je bil pred rampo deležen močnega priznanja. Tako je torej poteklo skromno slavje naše domače »Traviate«, in ta rekorderka med operami bo zdaj nastopila drugo stotino.

Slikar Evgen Sajovic

Ob zaključku številnih letošnjih razstav mladega umetniškega rodu se je prikazal z 10 oljnimi deli, ki jih razstavlja A. Kos v prehodu nebotičnika, tudi slikar Evgen Sajovic. Skromnega, na zagrebški akademiji šolanega umetnika smo doslej običajno srečavali na razstavah Neodvisnih v Ljubljani in Zagrebu (1940), kjer je opozarjal nase in na svoj obetajoči talent najbolj kot krajinar idiličnih, slikovito zajetih samot.

E. Sajovic razstavlja sedem krajinskih del in troje cvetličnih tihožitij, pa tudi sicer je ohranil v načinu motivnega izbora v krajini in po svojem preprostem, morda tokrat celo

Kronika

* **Smrt generala Bennatia.** V Rimu je umrl general Luciano Bennati, eden izmed najboljših italijanskih topničarjev. Napravil je mnogo odkritij, s katerimi se je okoristila italijanska vojska. Pokojnik se je rodil v Milanu leta 1852., leta 1910. je bil poveljnik trdnjavskih naprav v Piacenzi, ob izbruhu svetovne vojne leta 1914. pa je bil pozvan za inspektorja v vojno ministrstvo.

* **Smrt publicista Cerquiglinia.** V Rimu je umrl po kratki bolezni 59letni publicist Ottorino Cerquiglini, znan posebno kot sotrudnik lista »Domenica del Corriere«. Pokojnik je bil rojen v Perugiji ter je sodeloval pri številnih italijanskih dnevnikih in revijah.

* **Niz predavanj o nemški in italijanski kulturi.** V Rimu je bilo te dni otvorjeno predavanje prof. Manacorde o nemški in italijanski kulturi. Zastopan je bil minister za prosveto in državni podtajnik tega ministrstva, navzoči so bili tudi predstavniki nemškega in japonskega poslaništva pri rimski vladi. Tudi madžarski poslanik je počastil predavanje s svojo prisotnostjo.

* **Prebivalstvo v času vojne.** »Gazzetta Ufficiale« objavlja dodatek k naredbi o civilni mobilizaciji prebivalstva v vojni dobi. Doslej so bili podvrženi odredbam za civilno mobilizacijo moški do 55. leta, nove odredbe pa določajo norme za civilno mobilizacijo pri moških od 14. do 70. leta, pri ženskah pa od 14. do 50. leta. Do 18. maja morajo občine izgotoviti spiske teh oseb.

* **Smrt v stotem letu.** V Omegni je umrla vdova Ana Zamburini, mati 12 otrok. Starka je učakala sto let.

* **Umrla je uro za bratom.** V Genovi je umrl te dni 77letni železniški upokojenec Napolene Franzia. Mož ni bil oženjen, gospodinjstvo mu je vodila njegova sestra. Uro po bratovi smrti so tudi njo obšle slabosti ter je nenadoma izdihnila.

* **Otrok je pogoltnil uro.** 4letni Giancarlo Spozio iz Ronca pri Luilu je nedavno po nesreči pogoltnil majhno zapestno urico, ki je padla njegovi materi v umivalnik. S strahom so starši doznali, kaj se je zgodilo in so odpeljali otroka v bolnišnico, kjer so dečku izpraznili želodec.

* **Matere, pazite na otroke!** V Napoliju je postal žrtev otročje razposajenosti 11letni Aldo Inga. Igral se je s svojimi bratci na balkonu domače hiše, nenadoma pa je izgubil ravnotežje in padel na ulico. Zlomil si je tilnik in obležal na mestu mrtev.

* **S koščkom mesa se je skoraj zadušil.** 60letni Giovanni Costa iz Via Reggia bi se bil te dni skoraj zadušil s koščkom mesa. Zvečer je sedel k večerji na nekem čolnu, med jedjo pa mu je nenadoma pozlilo, da se je onesvestil. Tovariši, ki so priskočili na pomoč, so poklicali pristaniškega zdravnika, ki je ugotovil, da je zašel nesrečniku košček mesa v sapnik, ki bi lahko povzročil njegovo smrt. S spretnim posegom je zdravnik rešil možu življenje.

* **Želve v Sredozemskem morju.** Italijanska vlada si že dolgo prizadeva, da bi uredila gojitev želv v Sredozemskem morju, s čimer bi bila podprta industrija, ki uporablja želvovino. Doslej so morali uvažati želovino za predelovanje iz prekomorskih dežel. Še pred začetkom sedanje vojne se je posrečilo želve aklimatizirati v področju Sredozemskega morja. Od tega si v bodočnosti obetajo najlepših uspehov.

* **Velikanski obisk kinematografov v Nemčiji.** Oktobra lanskega leta je obiskalo nemške kinematografe 96.9 milijona ljudi. Število obiskovalcev se je v primeri s septembrom povzpelo za 10.2 milijona.

* **Most med otokoma Seeland in Möen.** Gradbena dela pri mostu, ki bo spajal otoka Seeland in Möen na Danskem, so v polnem teku. Računajo, da bo za veliko noč most izročen prometu. Stroški za nad kilometer dolgi most bodo znašali 7 milijonov danskih kron.

* **Zanimiva tožba.** Pred civilnim sodiščem v Venezii so obravnavali nedavno tožbo mladoletne Elettre Giraze, na katero je dne 17. julija 1941 padla železna ograja z balkona ludske šole v ulici Giacinto Galina. Deklica je bila od železja močno ranjena na ramenih in na nosu. Ker so ji poškodbe skazile obraz, je dekličin oče vložil tožbo proti mestni občini v Venezii. Tožitelji so zahtevali od občine odškodnino 152.711 lir za zdravljenje in 150.000 lir za skaženo lepoto. Sodišče pa je obsodilo mestno občino na plačilo 27.711 lir.

* **Hitro kaznovana roparja.** Dne 3. januarja sta v Nemčiji zaposlena inozemska delavca Van Leeuven in Lardinois umorila v vlaku, ki vozi med Oranienburgom in Berlinom, 31letno Štefanijo Fiedlerjevo in jo oropala. Po dejanju sta se morilca vrnila v delavsko taborišče in si razdelila plen osmih mark in živilske nakaznice. Že nekaj dni po zločinu je berlinska policija izsledila morilca. Postavljena sta bila pred izredno sodišče, ki je oba obsodilo na smrt. Uro po razglasitvi sodbe sta bila usmrčena.

* **Vas stoletnikov.** Na Moravskem imajo naselbino Javornik, ki velja za enega najbolj zdravih krajev v Evropi. Skoraj vsi ljudje v tem kraju učakajo svetopisemsko starost in redko kateri umre pred svojim 90. letom. V 18. stoletju je divjala tod okrog strašna epidemija, ki je prizanesla edinole prebivalstvu Javornika. Ljudje tega kraja so tako trdni in odporni, da jim niti prehlad ne more do živega. V Javorniku skoraj ni hiše brez stoletnika.

* **Prvine 85 še niso odkrili.** Nedavna vest švicarskih listov, da se je dvema fizikoma radijskega instituta v Bernu posrečilo odkriti prvino 85 in jo fotografirati, je bila netočna. Predsednik radijskega instituta in šef-zdravnik röntgenskega instituta v Bernu je dal javno izjavo, da je bilo poročilo preuranjeno. Ni se zgodilo prvič, da je tisk javil odkritje prvine 85.

* **Mesečnica so sprehaja po strehah.** V Firenzi na trgu d' Azeglio so ljudje opazili te dni ob 5 zjutraj mladenko, ki se je sprehajala po strehah. Najprej so mislili, da se je revici zmešalo, pozneje so dognali, da gre za mesečnico. Nesrečnica je po poklicu služkinja, stara šele 16 let in se piše Clara Mazzoli. Ko so jo vprašali, če ve, kaj dela, je zanikala vprašanje. Na prijazno prigovarjanje se je mesečnica podala s strehe na zemljo.

* **»Super« čaj je tip pravega ruskega (kolonijalnega) čaja.**

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustil svojce posestnik in obrtnik v Zatonu pri Sebenico g. **Ante Lasan.** Na zadnji poti bodo blagega pokojnika spremili na domačem pokopališču. — V 31. letu starosti je nenadno preminul g. **Anton Martinjak,** dolgoletni uradnik Kmetijske družbe v Ljubljani. K večnemu počitku ga bodo spremili v torek ob 16. iz mrtvašnice na Viču na viško pokopališče. — Naj v miru počivata! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Namesto venca na grob gospoda Ivana Merčuna** je družina Antičeva darovala 250 lir Podpornemu društvu na drž. klasični gimnaziji. Ravnateljstvo se za izredni dar najiskreneje zahvali.

u— **Še dalje nad ničlo.** Kakor smo zabeležili, je v letošnjem januarju živo srebro v nedeljo zjutraj prvič stalo nad ničlo. Prva letošnja pozitivna jutranja temperatura je bila 1.5 stop. C. Nedelja je bila prav topla in je sneg dalje kopnel, da ga je ostalo le še nekaj malega na strehah in po ulicah. Ozračje se je ogrelo do 4 stop. C. Še nadalje so se rušili plazovi s streh. Ceste so blatne, kljub temu pa so Ljubljančani v nedeljo popoldne hiteli na izprehode, a marsikdo je moral preživeti nedeljo doma v postelji, ker ga je podrla lahna hripa. Tudi čez noč se je živo srebro vzdržalo še nad ničlo in smo v ponedeljek zjutraj zabeležili 0.8 stop. C.

u— **Učenci in učenke pravoslavne veroizpovedi** imajo v sredo, dne 27. t. m. praznik sv. Save. Gospodje ravnatelji osnovnih in srednjih šol so naprošeni, da objavijo to svojim pravoslavnim učencem in učenkam ter jim naroče, da se ta dan udeleže službe božje v cerkvi sv. Cirila in Metoda ob 10. uri dopoldne. — Pravoslavna cerkvena občina.

u— **Na Sajovičevi umetnostni razstavi v salonu Kos,** v prehodu Nebotičnika, si lahko ogledati del našega predmestja. Razstavljena pa so tudi tri tihožitja. Opozarjamo občinstvo, da bo razstava odprta le še nekaj dni.

u— **Na III. javni produkciji šole Glasbene Matice** bodo nastopili iz klavirskega oddelka gojenci naslednjih učnih moči naše Matične šole: Zorke Bradačeve, Emilije Dernovškove, Silve Hrašovčeve, Olge Kolaričeve, Vide Šeskove, Viktorja Šonca in Milene Štrukljeve. Violinski oddelek je zastopan z gojenci, ki jih poučujeta: Jurij Gregorc in Avgust Ivančič. Nastopil bo tudi gojenec solopevskega oddelka ravnatelja Julija Betetta. Podrobni spored produkcije je na razpolago v knjigarni Glasbene Matice. Stane 3 lire in velja obenem kot vstopnica k III. javni produkciji, ki se bo vršila v sredo, dne 27. t. m. ob 18. v mali filharmonični dvorani. Ravnateljstvo vabi starše in vse prijatelje mladine k tej produkciji.

u— **Prepovedano sankanje v mestu.** Razen na dovoljenih krajih in na prostorih, ki jih je mestna občina določila za sankanje, se otroci sankajo tudi po mestu po strmih cestah in ulicah ter ogrožajo promet, zlasti se pa sami podajajo v nevarnost, da pridejo pod voz ali celo pod tramvaj. Posebno nevarno je ob cerkvi sv. Florijana, kjer se otroci sankajo po Ulici na grad, prav tako v nevarnosti so pa sankači tudi na Vodnikovi cesti, kjer s sankami lahko pridrve pod tramvaj na Gosposvetski cesti ob cerkvi sv. Jerneja. Razposajenih veselih otrok ne ovira nevarnost, da lahko vsak hip pridejo pod voz električne cestne železnice ter tako nepremišljno drve v veliko in celo smrtno nevarnost. Županstvo opozarja starše, da je sankanje v mestu prepovedano in kaznivo ter naj zato otroke strogo nadzorujejo, da ne bo nesreče.

u— **Opozorilo na kontumac psov in mačk.** Ker se je po kratkem času v Ljubljani primeril nov primer stekline, opominjamo vse občinstvo, naj se v interesu ljudskega zdravja vestno ravna po odredbah kontumaca psov in mačk, ki so bile izdane 6. novembra l. l. Kakršen koli prestopek bo mestno poglavarstvo najstrožje kaznovalo, obenem bo pa lastnikom vzelo pse ali mačke ter jih brez izjeme takoj pokončalo.

u— **Kadar se splašijo konji.** Poročajo nam: V soboto zvečer se je pripetila na Tržaški cesti blizu električne ure huda prometna nesreča. Promet na živahni cesti se je normalno razvijal, ko sta nenadno pridrvela s Ceste 29. oktobra dva splašena konja, ki so jima pene brizgale iz ust. Besni živali sta bili okomateni in sta vlekli za seboj odlomljeno oje, ki je z ropotom odskakovalo po blatni cesti. Splašena konja, bila sta krasna belca, sta odpeketala po Tržaški cesti proti tobačni tovarni prav v trenutku, ko je neki pasant prečkal cesto. Nič hudega sluteči možak se je nenadno znašel pod konjskimi kopiti in obležal s težko rano na glavi. Pri tem je tudi enemu konju spodrsnilo, da je padel, nakar sta se obe živali ustavili, kar je nedvomno rešilo življenje ponesrečencu. Pohvalno je treba pri tem omeniti veliko požrtvovalnost dveh italijanskih vojakov, ki sta nezavestnemu takoj priskočila na pomoč ter ga s pomočjo nekega civilista odnesla v bližnji frizerski salon, kamor ga je čez kakih pet minut prišel iskat rešilni voz.

u— **Nesreče.** Na cesti je padel in se poškodoval na nogi 44letni raznašalec listov Jakob Rozman iz Ljubljane. Na slamoreznici si je porezal prste desnice 20letni posestnikov sin Ciril Cergelj iz Ljubljane. V kuhinji je padla in si zlomila desnico v zapestju 53letna žena pekovskega pomočnika Matilda Česnova iz Ljubljane. S kropom se je oparila po glavi in rokah 5letna hčerka postreščka Marija Peričeva iz Ljubljane. Jože Kos, 10letni sin delavca iz Ljubljane pa si je pri drsanju zlomil desnico. Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski splošni bolnišnici.

Z Gorenjskega

Na vzhodni fronti je padel koroški rojak, vitez železnega križa Hari Polewacz, ki je bil odlikovan z zlatim nemškim križcem 1. in 2. stopnje ter z raznimi drugimi odlikovanji. Poveljeval je po'ku oboroženih oddelkov SS. Nadalje so padli 28letni višji lovec Hans Simoner, 42letni narednik Franc Klingenstein, desetnik Herbert Abfalter, 34letni planinski naddesetnik Jurij Leban, 23letni desetnik Alojz Rasch, 19letni topničar Hans Jürgen Weiss, letalski

Italijanski MAS odhajajo na vojna dejanja v Sredozemsko morje

narednik pri stroglavcih Jožef Wider, 26letni podčastnik Peter Groll, 21 letni sanitejec cand. med. Hans Hainburger, desetnik Franc Kolpič, 22 letni prostovoljec pri SS Rudolf Pietschnigg in nadzornik ranjencev Rudolf Stoki.

Na Jezerskem se je poslovil orožniški vodja in krajevni skupinski predsednik Janez Eger. Njegov naslednik je Jože Winkler, vodstvo krajevne skupine pa je prevzel Edvard Warenberger.

Na Koprivniku je bil prirejen prvi vaški večer. Iz Bohinjske Srednje vasi je prispela pevska skupina mešanega zbora iz Bohinjske Srednje vasi. Kljub ostremu mrazu v dolini je izletnike proti Koprivniku grelo toplo planinsko sonce. Užitka poln je bil pogled z Vodnikovega razglednika na poledenelo Bohinjsko jezero in na sveže zasnežene velikane Julijskih Alp. V ljudski šoli na Koprivniku so se zbrali vaščani in sosedje iz Gorjuš. Pevska skupina je prepevala ljudske pesmi; prikazani so bili nekateri stari ljudski plesi. K prireditvi so prispeli tudi razni izletniki na smučeh.

Zasedanje občinskih komisarjev iz vsega kranjskega okrožja je bilo te dni v hotelu Evropa v Kranju. Poročevalec Bretschneider je predaval o bistvu in vsebini nemškega občinskega reda. Razmotrival je glavne določbe nemškega občinskega reda, v kolikor se tičejo Gorenjskega. Novi občinski red bo uveden na Gorenjskem, če bodo ustvarjeni vsi pogoji za občinsko samoupravo. Drugi govorniki so obravnavali pereče zadeve gorenjskih občin.

V Predvaru je sklical krajevni vodja Sternad svoje ožje sodelavce v zbor. Pregledali so lansko delo in sklenili, da se gradnja ceste v občini nadaljuje s podporo okrožnega vodstva v Radovljici. Pričenjajo se tudi dela za zadostno preskrbo raznih delov občine z vodo. Na koncu so si ogledali službene prostore raznih oddelkov Stranke in prostore za novi otroški vrtec.

Mlade učiteljice z Dunaja so prišle v kamniško okrožje. Dodeljenih je bilo 16 učiteljskih kandidatinj. Sprejel jih je deželni svetnik dr. Devjak, nakar jih je razdelil okrožni šolski svetnik Prasch na posamezne šole. Popoldne so bile pripravljene sani, nakar so se mlade učiteljice odpeljale v razne vasi zasneženega obmejnega okrožja.

V št. Vidu nad Ljubljano je umrl v starosti 74 let Franc Merhar, ki je bil pri krajevni skupini brezplačno v častni službi zaposlen kot sluga. Zadela ga je kap. — Ženska voditeljica ga. Klara Treo je zaradi bolezni odložila svoje mesto. Njena naslednica je Ana Jatho.

Na tragičen način je izgubila življenje zasebnica, pomočnica Marija Jerebova v Šenčurju nad Kranjem. Hotela je ogreti svojo kamrico z zasilno pečico. Napolnila je veliko lonec z žarečim ogljem in ga postavila zraven postelje. Ponoči jo je zadušil ogljikov okis in so jo zjutraj našli mrtvo. — V Srednji vasi je umrla 84 letna Marija Kuharjeva.

Iz Spodnje Štajerske

Odlikovanje. Z železnim križcem 2. stopnje je bil odlikovan planinski lovec Robert Jug, doma iz Ruš. Kmalu po zasedbi Spodnjega Štajerskega se je priglasil kot prostovoljec k motoriziranim edinicam in je bil od julija 1941 dalje leto dni na Nizozemskem, v Belgiji in v Franciji. Nato je bil dodeljen bataljonu planinskih lovcev. — Z železnim križcem 1. stopnje pa je bil odlikovan poročnik Eduard Girstmayer, sin pokojnega hišnega posestnika iz Maribora. Križec 2. stopnje ima že od lani.

Novi grobovi. V Mariboru so umrli: 60letni upokojeni polkovnik Alojz pl. Markovitch, ki so ga prepeljali k upepelitvi v Gradec, dalje 77letna vdova delovodje Marija Köhle, 55letni ključarski mojster Jože Meier ter ga. Štefanija Mikeličeva-Orovičeva, mestna uradnica. Dne 20. t. m. je umrl v Mariboru po daljšem trpljenju upokojeni višji poštni kontrolor Anton Kuss, ki je bil posebno znan v Meljski četrti. Po rodu je bil iz Celovca in je svojčas služboval v trdnjavskem mestu Trebinju. Leta 1925. se je kot upokojenec naselil v Mariboru. — V starosti 48 let je umrl v Krškem po kratki bolezni kočevski priseljenec Rihard König. Pred preselitvijo je bil znan kot posestnik in gostilničar v kočevski okolici ter je dalje časa pripadal občinskemu svetu za Kočevje-okolico. — V Pekerjah pri Mariboru je umrla 70letna posestnikova žena Elizabeta Janžekovičeva. Nadalje so umrli v Mariboru 32letni delavec Franc Lorbar, 55letna vdova poštnega uradnika Marija Pepevnikova, 50letna upokojenka Neža Ungerjeva in 77letna gospodinja Elizabeta Ferkova.

Gospa Roza Rainerjeva †. Po daljšem bolehanju je umrla prejšnjo nedeljo 24. t. m. v Rajhenburgu ob Savi ga. Roza Rainerjeva, vdova po pokojnem postajenačelniku. Ugledna gospa se je rodila pred 70 leti v Přibilovi družini v Brežicah. Ko je bil g. Srečko Rainer, ki ga je poznalo vse Posavje po lepem, prijetnem značaju, zlasti tudi kot ljubeznivega tovariša pri lovu in ribolovu, še mlad železniški uradnik v Zalogu, jo je povedel pred oltar. V srečnem zakonu se jima je rodilo šest otrok in sicer štirje sinovi in dve hčerki, ki sta jima skrbna roditelja kar najlepše ugladila pot v življenje. Odkar ji je leta 1935. v Ljubljani umrl soprog, je začela tudi gospa hirati. Po aprilskem prevratu je prišla v Ljubljano, od koder pa se je pred meseci spet vrnila v Rajhenburg, da bi preživela dobo, ki ji je bila še odmerjena, v prijazni lastni vili »Mojmiru«, katero sta z možem z vso požrtvovalnostjo zgradila pred nekaj leti na prijaznem polju blizu rajhenburške bazilike. V naročju sina in hčerke, ki živita v Rajhenburgu, je gospa v miru izdihnila in so jo v torek 19. t. m. ob spremstvu številnih pogrebcev položili k večnemu počitku, ob strani ljubljenega soproga. Številni znanci in prijatelji Rainerjeve družine bodo ohranili pokojni gospe lep spomin, njenim dragim pa velja naše odkritosrčno sožalje!

Nova posebna znamka. Za 31. januar 1943, ko bo desetletnica, odkar je prišla narodno-socialistična stranka v Nemčiji na vlado, bo izdana posebna znamka za 45 pfenigov z dodatkom za 96 pfenigov. Načrt je izdelal monakovski umetnik Gottfried Klein. Predstavljena so brandenburška vrata v Berlinu. Znamka se bo prodajala od 26. januarja do 15. marca.

V mariborskem gledališču imajo v poslednjem januarskem tednu na sporedu naslednja dela: Operetno burlesko »Veseli potepuhi«, opero »Tosca«, dramo »Via mala«, baletni večer in igro »Štajerski kladivar«.

Z roko v stroj. 12letni cestarjev sin Stanko Muršec iz mariborske okolice je pomagal pri napravljanju rezi. Siromak pa je preglobko segel v stroj in si je nevarno poškodoval prste na desnici. Pripeljali so ga v mariborsko bolnišnico. Tam leži tudi 30letni kovač Alojz Rojko, ki se je pri padcu nalomil nogo. 47letna mariborska pospravljalka Julka Ogrizkova si je poškodovala desnico in si zastrupila kri. 47letni železničar Martin Zimmerleit iz Lajtersperka je pri delu tako nesrečno padel, da si je pretresel možgane.

Radio Ljubljana

TOREK, 26. JANUARJA 1943-XXI.

7.30 Pisana glasba. — 8.00 Napoved časa. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Napevi in romance. — 13.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Sinfonična glasba. — 14.00 Poročila v italijanščini. — 14.15 Komorna glasba. — 14.20 Klasični orkester vodi dirigent Manno. — 15.00 Poročila v slovenščini. — 17.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.10 Pet minut gospoda X. — 17.15 Pisana glasba. — 17.30 Prenos iz zavoda za cerkveno glasbo. — 19.00 »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Valček. — 20.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Orfejeva pravljica — opera v enem dejanju, uglasbil Casella Alfredo. — 21.20 Godalni orkester vodi dirigent Angelo. — 21.45 Pisana glasba. — 22.05 Koralni koncert. — 22.25 Orkester vodi dirigent Segurini. — 22.45 Poročila v italijanščini.

Za našo samoraščo lovsko besedo

IV.

O »gobastem naglavju itd.« sem že obrazložil svoje mnenje v Lovcu 1940: »Srnjak gobavec.«

Kaj je to »svitkova kost« na zadnji srnji nogi? V Pleteršniku najdem: svitek der Atlas t. j. kost tik pod lobanjo = prvo vratno vretence. Atlas je bil grški bog, ki je nosil nebesni svod; svitek pa je obroč iz suknja ali cunj kot podlaga za na glavo pod škaf, košaro. Svitkova kost za prvo vratno vretence bi še nekam bila, seveda v obliki »svitkasta kost«, ker je svitku podobna, na nogi pa ne znam ž njo nikamor. — Takisto ne vem, kaj naj bi bila na isti sliki »somernica prepone«. Prepona je plahtasta mišica med trebušno in prsno votlino, njene »somernice« pa ne poznam.

To, kar je na srnjakovi sliki označeno kot »spolovilo samca«, je srnjakova žila, ki jo ima Lokar pravilno pod uvodnico »žila«.

»Kapica« je nekaj na sliki med zadnjim rebrom in hrbtiščem. Kaj naj bi to bilo, mi je nejasno, te oznake ne poznam niti iz anatomije, niti drugače.

»Strelna svetloba« je dobesedna prestava nemškega Schusslicht. Jaz bi tu rekel **strelni vid** in **strelna vidljivost:** lovec nima strelnega vida, da bi mogel meriti, daljnogled ima dobro strelno vidljivost.

»Strelna žlebina« (bolje: **strelni žleb**) ni Schusskanal, saj je zgoraj odprta, temveč Schussrinne; Schusskanal je **strelni predor**, saj je zgoraj pokrit,

Da bi kdo rekel odprtini, ki jo pusti pri zaklonu, da lahko strelja skozi njo, »strelnica«, še nisem čul; meni je znana za ta pojem **strelna lina.**

»Športnočisto mišljenje«, da se sklada z vsemi športnimi načeli. Če je **res**, tedaj je **športno**, če ne, je **nešportno.** — Takisto ravna pravi lovec **po lovsko, lovsko prav ali lovsko pravilno, lovska pravilnost** ali **nelovsko, lovsko néprav, nepravilno, lovska nepravilnost, zgrešenost,** ne pa »lovsko pravično »waidgerecht«, »lovska pravičnost«, kakor ima Lokar, resda samo enkrat.

Žival, ki se naglo giblje, da je »urnohodna«. Ali ne bi bilo čudno, če bi vzeli to za vzgled in rekli ribi, da je urnoplavna, zajcu, da je urnobežen, veverici, da je urnoplezna, lastovici, da je urnoletna! Saj je dovolj in dosti lepše: uren, hiter, nagel, gibčen?

Žival je **parkljata,** če ima parklje, **dlakava,** če ima dlako — **parkljast** je parklom, **dlakast** dlaki podoben. Hudič na sliki je **rogát, repáz, kopitát,** ne pa rógast, répast, kopitast!

Čisto nejasno mi je, zakaj naj bi bila divja koza, ki čuva nad kozjo čredo na planini, »vežbarica«, saj vendar nikogar ne vežba! Naši gorski lovci imajo za to gotovo primerno oznako. Po mojem bi se imenovala taka žival: **oprezovalka,** ki opreZuje, **stražarka,** ki straži, **varuhinja,** ki varje, **brlizgarica,** ki zabrlizga, kedar opazi kaj sumljivega, **vodnica,** ki čredo vodi.

»Lisico v lisini, jazbeca v jazbini zadimiti.« Za to sem že večkrat čul: **izpodkuriti** in **izpodkaditi.** Pri zadnjem moramo paziti, da ne zamešamo: **koga ali komu pokadimo,** kadar mu izkažemo čast in slavo, **podkadimo mu,** kadar mu damo kaj pod nos; **lisico jazbeca pa izpodkadimo,** kadar jih z dimom preženemo iz njihovega domovanja.

Dr. Mirko Černič

ZAPISKI

Eksistencializem v Italiji

Filozofska smer, ki jo zastopa zlasti nemški modroslovec Heidegger in ki ima svoje predhodnike v Kirkegardu in še v nekaterih filozofih, je vzbudila v zadnjem času v Italiji posebno pozornost. O tem priča Enza Pacija v Padovi izišli spis »L'esistenzialismo«, ki ga je obširneje prikazal v eni zadnjih številk »Meridiana di Roma« Giulio Allessi. Pisec sklepa svoj članek, da je eksistencializem »filozofija, ki se je rodila pod zvezdami Pascala in Dostojevskega, Gabriela Marcela in Kassnerja, Filkeja in Georgeja in danes odkrito izjavlja, da je intimno povezana z našo poezijo, zato je vredna zanimanja kritikov, pesnikov in umetnikov«. Če je po Paciju v eksistencializmu filozofska utemeljitev modernih struj v poeziji, glasbi in slikarstvu, je samo ponovno dokazano, kako povezani so nekateri miselni in estetski toki. O velikem zanimanju intelektualne Italije za eksistencializem, ta po svoji moderni obliki izrazito germanski filozofski pojav, pa priča rimska revija »Primato«, ki je začela objavljati v zadnji številki anketo z naslovom »L'esistenzialismo in Italia«. Uredništvo pravi v uvodu: »Med kulturnimi pojavi današnjega italijanskega duhovnega življenja je eksistencializem neke vrste odkritje. Kakor koli že presojamo to filozofsko smer, ne moremo nikakor zanikati, da se pojavljajo nekateri nagibi k nji tudi izven ožjega kroga specialistov. Umetniki in kulturni delavci, prav kakor filozofi raznih smeri, se bavijo z eksistencializmom in vidijo v njem bodisi dokument današnje krize, bodisi poizkus, da si razložimo največje duhovne pojave. Opaziti je, da za razliko od drugih dežel stremi italijanski eksistencializem po konstruktivnem in pozitivnem dojetju realnosti.« Uredništvo je začelo anketo o eksistencializmu s prispevkoma dveh filozofov: Nicole Abbagnana in Enza Pacija — dveh, ki sta si pridobila v Italiji največ zaslug za izgradnjo in razširjenje novega filozofskega nazora in njegovih miselnih metod. K anketi se bomo informativno še vrnili v tej kroniki, ko bodo izjave o eksistencializmu zaključene. »Primato« je priredil lansko leto podobno anketo o romantiki in klasicizmu v današnjem času. Tudi anketa o eksistencializmu se tiče nekaterih žgočih problemov sodobnosti, predvsem današnjega odnosa do resničnosti in problema spoznavalne objektivnosti — torej vprašanja, ki je temelj slehernega filozofsko utemeljenega svetovnega in življenjskega nazora. Tudi v vojnem viharju ostajajo nekatere stvari večne in nekatere vode mirne; tudi v vojnem času se iščejo nove formulacije nekaterih nerešenih in nerešljivih problemov človeškega spoznanja o sebi in o vesoljstvu.

Herman Abendroth, ki je kot kapelnik slovečega »Gewandhausa« v Lipskem štet med najodličnejše sodobne dirigente, je 19. t. m. praznoval 60 letnico. Nemški listi obširneje poročajo o pomenu njegovega dela za nemško glasbo.

preveč enostavnem formalnem prikazu svoj bolj razumsko senzibilni odnos do narave. Kako brezhibno urejen je bil na primer umirjeni kompozicionalni sestav na slikarjevih znanih delih »Domačija ob vodi« ali na »Golovcu«, ki ga je pokazal v zimski varianti v »Strelišči ulici«. Prav isto skalo občutja, le v hladnejši in objektivnejši »plastični« obliki barvnega izraza bo odkril gledalec v sorodni motiviki predmestnih samotnih cest in kotičkov, ki jih je tokrat Sajovic poiskal v »Ulici v predmestju« (Podmilščakova ulica s Krimom v ozadju), v »Podmilščakovi ulici«, »Domačiji v Trnovem«, »Ribniku« ali na primer v »Akacijah«. V obeh obcestnih motivih ljubljanskega predmestja obdajajo ulico na levi in desni mirne svetle ploskve hišnih sten, ki so zavestno oblikovane kot prostrana oporišča globinske konstrukcije, ki ji ne gre toliko za barvno izraznost enotnega svetlobnega ozračja krajine. Poslednji moment je še najbolj viden v mehkejši in tonsko globlji »Ulici v predmestju«. Zelo ubrano je zaključena poljska pot z drevesom v osrednju na nežnem dekorativnem »Motivu z Dolenjske«. Poletno zelenje »Akacij« in drevja ob »Ribniku« je slikarju obviselo med zunanjo stvarnostjo predmeta in med slikarskim pojavom neke rahlo se napovedujoče ekspresivnosti, toda v jesenski razpoloženjski »Domačiji v Trnovem« in v ljubko preprosti »Krajini« je slikar v svojih namerah jasnejši in bolj določen v sredstvih prebijanja materialne tesnobe. Topleje je zaživel Sajovčev kolorit tudi na »Križantemah«, ki so simpatične ravno le zavoljo onega notranjega počutenja, ki ga premore izraziti od časa do časa potrebna diskretnost in umirjenost tehtne strukture. Tudi sveže cvet-

Napredek higiene

VII.

Načini okužbe s tuberkulozo

Tuberkuloza je predvsem kužna bolezen. Kakor smo videli, ni tuberkuloznega obolenja brez bacila tuberkuloze. Važno pa je vedeti, da je bacil tuberkuloze izredno razširjen, tako da se mu mestni prebivalec nikakor ne more izogniti. Izvor virulentnih bacilov je človek ali žival (govedo v 2% obolenj), ki ima odprto tuberkulozo, druga tuberkuloza ni kužna.

Čim mlajši je človek, tem laže se smrtno okuži. Tako na primer dojenček. Če ga postavimo v okolici odprte tuberkuloze (pri jetični materi, služkinji itd.), lahko vdiha ali pože virulenten bacil, ki ga umori (tbc možganskih mren). Majhno dete se plazi po tleh, umaže si prste s pljunki prahom, z bacili, prste nese v usta in se okuži, lahko dobi žlezno, sklepno ali kožno tuberkulozo itd.; v poznejši dobi, ko se že samostojno giblje na zraku, je dete že odpornejše in se mu tuberkuloza pojavlja najveckrat v limfatičnem aparatu, otečejo mu žleze na vratu in na pljučih. Usmiljenke, ki strežejo na oddelkih tuberkuloze po bolnicah, sanatorijih, dobe često kostno, sklepno in pljučno tuberkulozo.

Jasno je vsakomur, da je nujna državna in narodna potreba, da se vsa odprta tuberkuloza osami (izolira) tako, da ni nevarna okolici. Večina držav na svetu pa je še zelo daleč od tega. Dasi se v nekaterih (Italiji, Švedski, Nemčiji) že resno prizadevajo v tem pogledu in se je morbidnost (število obolenj) in mortalnost (število smrti) v teh državah že znatno zmanjšala. Bivša Jugoslavija je bila močno okužena država s 60.000 za tuberkulozo umrlimi leto za letom. V Nemčiji znaša število za tuberkulozo umrlih 55.000 na leto.

Kakor rečeno, prodre bacil tuberkuloze v naše telo bodisi z umazanijo (dete in odrasli nese z neumitimi prsti bacile v usta), ali pa ga človek vdiha (kapljična infekcija). Odprta pljučna tuberkuloza pljuje, kašlja in izdihava tuberkulozne bacile v milijonih v svojo okolico. Bacili padajo s prahom na tla in se držijo v prahu — ako nima pristopa sonce — mesece in mesece. Prah s suhim pometanjem dvigamo in ga vdihavamo. Zaradi tega bo vsakomur umljivo, da je nevarno bivati skupaj v isti sobi z jetičnim bolnikom, nevarni so tudi vsi prašni lokali (telovadnice, industrije, ki so združene s prašenjem, kakor: predilnice, tobačne tovarne, kovinska, kamnosečka industrija itd., industrija s prahom sploh).

Vedeti moramo, da se naseli bacil tuberkuloze v oslabljenih organih in so zlasti nekatere pljučne bolezni zelo nevarne, kakor na primer ošpice, španska in dušljivi kašelj, pa tudi pljučnica, vnetje porebrnice itd. Po teh boleznih so pljuča kakor pognojena njiva in se kaj rad naseli bacil tuberkuloze — najsi pride od zunaj ali naj izvira iz starega tuberkuloznega ognjišča, ki je bilo do zdaj obdano in prevlečeno z apnenim oklepom. Težko pljučno obolenje je ta oklop razjedlo, virulentni bacil je postal prost in se naglo množi v oslabeli pljučni tkanini. Zato je treba pri teh boleznih posebno paziti na čistoto zraka, da si oboleli organ čimprej opomore. Pri vseh pljučnih obolenjih je eden izmed najboljših protisredstev čist zrak in bi bilo brezpogojno zahtevati, da so bolnice za te bolezni v posebno ugodnem, t. j. posebno čistem in sončnem ter obenem brezvetrnem podnebju.

Vzlic vsem opisanim vekovnim spoznanjem stoji dandanašnja medicinska znanost, kakor se predava na medicinskih fakultetah, še vedno pred veliko navidezno uganko. Ogromna večina ljudi se v svojem življenju, večinoma že v mladosti, okuži z bacilom tuberkuloze, njih velik del pa nikakor odnosno vsaj navidezno ne oboli. Ima sicer tuberkle, kakor jih pri obdukciji lahko vidimo in dokažemo, da so v njih še živi bacili. Toda zakaj nekdo oboli, drugi pa ne? Očividno gre tedaj še za druge globoke vzroke.

Večina ftizeologov (jetikoslovcev) se še dandanes ne more otresti priljubljenega in najudobnejšega mišljenja, ki pravi, da obstoji nasproti tuberkulozi dispozicija, t. j. nagnjenje k tuberkuloznemu obolenju. Kakor so pred razkritjem Roberta Kocha smatrali tuberkulozo za dedno bolezen in je bilo to dognanje podobno smrtni obsodbi (prave dedne bolezni so neozdravljive), tako se večina ftizeologov še dandanes zavzema za nekako prirojeno ali pridobljeno dispozicijo k tuberkulozi. Po mojem mnenju je tako naziranje zgrešeno.

Predvsem je znano, da oboli za tuberkulozo lahko tudi krepak in odporen človek, če pride v neugodne okolnosti, čeprav v vsej rodbini doslej ni nihče umrl za tuberkulozo. Pastirski narodi, n. pr.: Eskimi, Laponci, Indijanci itd., ne poznajo tuberkuloze. Ako pa se ustalijo in naselijo v trajnih bivališčih v svoji primitivni stanovanjski kulturi in nehigienskih domovih, se pojavi tuberkuloza v najhujših endemijah in kosi rod za rodom. Ali gre tudi tukaj za dispozicijo?

Po Robertu Kochu je jasno, da je slednji vzrok tuberkuloze predvsem okuženje z bacilom tuberkuloze. Jasno je, da bo naposled podlegla tudi najmočnejša konstitucija, če se tako okuženje vrši dan za dnem. Ta izpostavljenost (ekspozicija) je prav gotovo največje važnosti. Edino pravo sredstvo proti ekspoziciji je naravno: izolacija (osamitev) vse odprte tuberkuloze.

Redka izjema je, da se človek rodi jetičen. Tudi od matere, ki nekaj tednov po porodu umre za akutno tuberkulozo, je dete zdravo in ostane pri pravilni negi popolnoma zdravo in brez vsake tuberkuloze. Kje je tu dispozicija?

Vzlic temu se čudimo opazovanju, da često ostanejo po smrti jetičnika sostanovalci (oče, mati, bratje, sestre) zdravi. Vse to je lahko umljivo, če pomislimo, da se večina človeštva s tuberkulozo v teku svojega življenja okuži, da pa klinično ne oboli. Ti ljudje so odporni proti tuberkulozi.

Vprašanje, ali obstoji pri tuberkulozi *neokužljivost (imunost)*, je treba odločno zanikati. Kakor že zgoraj rečeno, oboli lahko za tuberkulozo krepak in odporen človek in član popolnoma zdrave rodbine če je izpostavljen okuženi okolici. Da, enkrat okužen se lahko znova okuži (superinfekcija). Ako bi enkrat prestana tuberkuloza zapustila neokužljivost, bi ne moglo priti do novega okuženja, kakor na primer poznamo več bolezni, ki — prestane — zapuščajo imunost (n. pr. ošpice, pegavec, škrlatica, kozе itd.).

Kje je tedaj globoki vzrok dejstvu, da nekdo oboli za tuberkulozo, drugi pa — enako izpostavljen infekciji — ostaja zdrav? Turisti, lovci, športniki nikdar ne obole za tuberkulozo, kar velja sploh za ljudi, ki se mnogo gibljejo v čistem zraku. Videti je, da jim redno gibanje v naravi daje popoln odpor proti naselitvi bacila tuberkuloze v njih organih. Prebivalci nekaterih gorskih krajev so absolutno odporni proti tuberkulozi. Ako pa se preselijo v dolino in vstopijo na primer v kako prašno industrijo, zapadejo okužbi s tuberkulozo takoj. Dijaki, živilje in drugi poklici, ki stalno bivajo v zaprtih sobah in niso prijatelji narave, se kaj kmalu okužijo s tuberkulozo.

Na splošno se lahko reče, da je treba globoki vzrok tuberkuloze iskati v trajnem bivanju v nečistem zraku. Človek, ki se vedno giblje v naravi, je odporen proti pljučni, kostni, sklepni in vsaki tuberkulozi sploh, drugi pa so ogroženi. To dejstvo je posebne važnosti tako za posameznika kakor za rodbino, narod in državo. O samoobrambi jetičnega okuženja bi moral biti vsakdo že v šoli temeljito poučen, da bi se znal varovati v življenju morilke tuberkuloze. Važno je vedeti, da umirajo za tuberkulozo ljudje vseke starostne dobe od dojenčka do starčka. Največjo nesrečo pomeni smrt mladega rodbinskega očeta ali matere, pa tudi sicer so žalostni smrtni primeri mladenk okoli 20 let ali abiturijentov gimnazije, kar se še dandanes prav često dogaja.

Kakor že rečeno, pri tuberkulozi ne poznamo neokužljivosti, pač pa odpornost, če je naše telo utrjeno na svežem in čistem zraku, zlasti še na planinskem zraku in soncu. Zato mora naše telo biti od nežne mladosti dalje v tem smislu odgojeno in negovano. Postanimo in ostanimo ljudje, ki živimo čim največ v naravi. Otroci kmetov v hribih so od nežne dobe na čistem zraku, so rdečelični zdravi; otroci mesta in industrije pa žive v umazanem zraku in so zato močno ogroženi. V zadnjih desetletjih se tudi pri nas razvija šport, ki je zaradi gibanja v naravi izredno ugodna obramba proti tuberkulozi. V prejšnjem stoletju je bila med Slovenci najbolj razvita orodna telovadba, slednja se je pozimi vršila po telovadnicah. Marsikak odličen telovadec je v mladih letih umrl za tuberkulozo. Živel je pač mnogo ur v umazanem zraku (prah v telovadnici), njegova pljuča so oslabela in postala neodporna in se je slednjič v njih naselila tuberkuloza. Športnik je proti tuberkulozi zavarovan (hribolazec, smučar, plavalec, kajakovec, letalec itd.).

Kakor tedaj vidimo, je obramba proti tuberkulozi zelo jasna in vsakomur omogočena. V normalnih časih se nudi pač sleherniku prilika, da dela izlete v naravo; zlasti smo v tem pogledu na dobrem Slovenci, ker je naša domovina gorata in je povsod obilica gozdov, polnih čistega zraka in celo ozona (kisika O_3). V nižinskih predelih (Banatu itd.) je mnogo več tuberkuloze kakor pri nas v Sloveniji. Nobenemu Slovencu bi ne bilo treba da zapade morilki tuberkulozi. Žal, organizacija javnega zdravstva pri nas še ni bila tako daleč, da bi se vsako dete udejstvovalo v naravi. V naših krajih še ni nobene gozdne šole, ki bi bila postavljena sredi gozda, lahko pristopna deci iz mesta. V njih bi se pouk vršil na prostem, kjer bi ostali otroci ves dan tamkaj obedovali, telovadili in se igrali. V gozdno šolo bi se pošiljala vsa slabotna in za jetiko obolela deca. Poznamo na že nekaj let počitniške kolonije, kamor z velikim uspehom pošiljajo šolarje s pričetki tuberkuloze. Seveda bi bila stvar organizacije da bi v takih kolonijah našla prostor vsa slabotna in za tuberkulozo obolela deca. Še vedno se polaga premalo važnosti na higieno selišč in industrijskih krajev — ceste niso tlakovane, motorji dvigajo prah, dimniki valé saje v okolico. Mesta bi morala imeti posebno industrijsko četrt na kraju, kjer veter odganja dim od mesta proč.

Prav v stanovanju je takisto nevaren za pljuča in jih slabi, nakar se v njih naseli bacil tuberkuloze. Stanovanjska higiena tudi še ni dovolj globoko prodrla med narod, dasi so današnji stavbeniki že mnogo bolj poučeni o higieni. Kot obramba proti tuberkulozi je zelo važno pravilno stanovanje: spalnica in dnevni prostori morajo brezpogojno imeti sončno lego — videli smo, da sonce uniči tuberkulozni bacil, deluje tedaj razkužilno. V tem pogledu bi morale zdravstvene oblasti prav strogo nastopati, ne izdajati gradbenega dovoljenja za nehigienske načrte novih gradb in preklicevati dovoljenja za bivanje v nezdravih stanovanjih. Jetnišnice in umobolnice so prava legla za tuberkulozo, ker se ljudje v njih malo ali sploh ne gibljejo v naravi.

Toda, poreče kdo, zakaj je rudi na deželi mnogo tuberkuloze, da, ponekod celo več kakor v mestih? Predvsem zaradi tega, ker slovenski kmet večinoma nehigiensko stanuje. Slovenci imamo že mnogo literature, ni pa še izšel priročnik o zdravem kmečkem domu. Kmetovo domovanje mora predvsem ustrezati kmetskim potrebam, zato pa seveda ni treba, da bi živel v nehigienskih razmerah kakor danes. Na deželi je največ rodbinskih okuženj, t. j. kmetski človek, ki dobi odprto tuberkulozo, ostaja doma in okužuje svojce. Tu je seveda potrebna osamitev v zdraviliščih. Malo je še držav na svetu, ki bi bile to zahtevo rešile. Izmed najnaprednejših v tem pogledu je Italija, kjer je osamitev v zdraviliščih obvezna.

Se bo nadaljevalo.

Vojska Friderika Velikega

Vojak pod Friderikom Velikim, ki je do konca svojega življenja po stari navadi nosil modro prusko uniformo, je bil najvažnejši faktor v državi in najčastnejši poklic sploh. Ko je grof von Kavserling prestopil v diplomatsko službo, si je izprosil naziv komornika. Krali je Kayserlinga sicer imenoval za komornika, toda z jedko obrobno opazko: »... čeprav v moji državi poročnik več velja kakor komornik.«

Podčastniki so postali plemiči

Nikoli kralj ni dajal prednosti plemstvu. Tako imenovano visoko plemstvo je celo nerado služilo v pruskih polkih, ki so imeli špartansko strogo disciplino. »Pogum je vsaken plemstvo«, je dejal kralj. Ko je korporal David Kraul 14. septembra leta 1747 vsem na čelu osvojil Žižkovo goro pri Pragi in jo potem branil proti veliki premoči, ga je kralj Friderik imenoval za poročnika in mu podelil plemstvo s pridevkom »von Ziskaberg«. Tudi podčastnik Götze je bil zaradi svoje hrabrosti povišan v plemiški stan. Prejel je odlikovanje Pour le Merite in je hitro napredoval do polkovnika. V paroli je kralj razglasil: »Zaradi izredno hitrega napredovanja naj se nihče ne muza, kaiti izredne zasluge zaslužijo tudi izredne nagrade.«

Darila za ugrabljene zastave

Prusi tedaj niso imeli odlikovanj za moštvo. Friderik Veliki je nagrajal vojake z dvojnimi ali trojnimi obroki hrane in z denarnimi premijami. Blücher pripoveduje, da je kralj dajal do 300 tolarjev za ugrabljeno zastavo kot častno darilo. Dragonski polk, ki se je v sedemletni vojni v bitki pri Liegnitzu dne 15. avgusta 1760 posebno odlikoval in ujel nad tisoč sovražnikov ter zaplenil 12 topov, 3 zastave in 2 standarti, je kralj nagradil s 1000 tolarji.

Hudo kaznovani bernburški polk

Bernburški polk, ki je po kraljevem mnenju v sedemletni vojni pri obleganju Dresdena odpovedal, je Friderik kaznoval na ta način, da je častnikom prepovedal nositi na pokrivalih trakove, vojaki pa so morali z uniform odstraniti vse našivke. V polku se tudi ni smela igrati grenadirska koračnica. Toda pri Liegnitzu so Bernburžani spet vse popravili. Ko je kralj po bitki jahal ob bojni črti in zagledal močno razredčeni bernburški polk z raztrgano zastavo, je dejal častnikom in vojakom prijazno: »No, otroci, zahvaljujem se vam. Svojo stvar ste dobro opravili. Prav dobro! Vse boste spet dobili nazaj. Vse!« V tem je stopil pred kralja vojak z razbrazdanim obrazom in sivimi lasmi ter s krvavo obvezo okoli čela. Poljubil mu je roko in dejal: »Bil je že skrajni čas, da imamo spet čast slišati milostnega kralja.«

Kralj ni ničesar pozabil

Več let po sedemletni vojni se je kralj nenadno spomnil, da je v bitki pri Burkersdorfu leta 1762. nek grenadir iz polka »Pruskega princa« zažgal sovražne palisade v največji nevarnosti za svoje življenje. Friderik Veliki je pustil vojaka toliko časa iskati, dokler ga niso našli. Imenoval ga je za podčastnika in mu zagotovil doživljenjsko pokojnino v znesku 50 tolarjev letno.

Toda v izobilju pruski častnik in vojak tudi v mirnih časih nista živela. V nekem pismu svojemu bratu Henriku je Friderik napisal: »Prebivalci moje države so veseli in srečni, da imajo svojo posest.«

»Naj bo dober oče ranjencem.«

Posebno skrb je posvečal Friderik Veliki ranjencem in bolnikom. Vsako navodilo za novo imenovanega polkovnega poveljnika se je končalo s kraljevimi besedami: »Naj bo dober oče in skrbnik ranjencev in bolnikov! To je moja volja, on pa si bo pridobil ljubezen. O tem se bom prepričal.«

Pri Zorndorfu je Friderik našel na bojišču ranjenca, ga posadil na konja, mu dal v roke bergljo in dejal: »Moj sin, pomagaj si zdaj naprej sam!« Po bitki pri Torgauu so hoteli iz župnišča preseliti ranjence, ker za kralja niso mogli najti nobenega drugega stanovanja. Friderik pa je to prepovedal, ukazal je odpreti cerkev, kjer je prespal noč na stopnicah oltarja. »V vseh vojnah so se premalo upoštevali ukazi, ki sem jih dal glede nege ranjenih in bolnih vojakov«, je nekoč tik pred smrtjo zaneseno dejal svojemu komorniku.

»Nič me ni v življenju bolj razžalostilo, kakor če sem videl, da možje, ki so darovali zdravje za domovino, nimajo najboljše postrežbe in nege.«

Prehrana in dopusti

Glede prehrane je kralj dajal vedno dober vzgled. Ko je na koncu sedemletne vojne že primanjkovalo živil, se je kralj odrekel pri večerji kruhu z besedami: »Moje staro telo tako težko prebavlja.« Dopuste je kralj dajal zelo nerad. Pravila službe z dne 11. maja 1763 določajo: »Noben polkovni poveljnik ne sme častniku dati več dopusta kakor en dan. Noben inspektor pa ne sme biti na dopustu delj kakor 3 do 4 dni.« Mladi častniki so dobili daljši dopust kvečjemu vsakih pet let.

Umetnost generalov

Friderikovi častniki so morali vsak čas biti »bisonogi di gloria«, kar pomeni, s skrbniki in čuvarji vojne slave«. Izvežbanost in pripravljenost čet ne zadostuje; nespreten general lahko napravi mnogo škode«, se glasi v nekem kraljevem dnevnem povelju. »Velika umetnost vojevanja obstoji v tem, da predvideva vse dogodke, generalova umetnost pa v tem, da ima v naprej vsa pomožna sredstva tako pripravljena, da v času odločitve, ko se stvari drugače zasučejo, kakor je mislil, da se bodo, ne pride v zadrego. Scipio je upravičeno dejal, da vojskovodji lahko oprosti marsikatero napako razen ene: nikdar se ne sme opravičevati češ da ni predvideval nastalih dogodkov.

V tedanjih vojnah je padlo mnogo vojakov

Friderikova armada je doživela strahotne krvave izgube. Ob koncu sedemletne vojne je bilo devet desetin v pruski armadi služečih tujcev mrtvih ali ujetih. Zmaga pri Zorndorfu je vrste bojujočih se zmanjšala za tretjino, prav toliko izgub pa je zahteval napad na Hochkirch. Bitka pri Torgauu je terjala 13.000 mrtvih, ranjenih in ujetih. Namesto desetih gardnih bataljonov sta naslednji dan nastopila dva. Povprečno je bilo po vojni pri vsakem pehotnem polku komaj sto mož ki so se v njem borili od začetka vojne. Iz Kleistovega častniškega zbora je padlo dva tucata, iz Schenkendorfovega sedem, iz Bellingovega pa celo dvajset.

Mnogo se je bilo treba učiti

Pod Friderikom Velikim se je pehota učila štirikrat streljati v minuti. Seydlitzova konjenica pa je bila tedaj v Evropi najhrabrejša. Celo baron Trenk, ki z njim niso nič kaj lepo ravnali, je dejal: »V Friderikovi šoli je treba mnogo delati, pa se tudi mnogo nauči.«

Drobtine o Dumasu

Korenjaški Dumas se je nekoč pritoževal svojemu zdravniku, da ga zbada ob lakotnici. »Jejte skozi osem dni velik kos pečenke in jo zalijte z burgundcem«, mu svetuje dr. Gruby. Po preteku tedna se Dumas oglasi zopet: »No, ste že pogodili mojo bolezen?« — »Nič vam ni! Ko bi vam kaj manjkalo, bi bili danes ob tej dieti že pod rušo!«

*

Neki slikar je na svoji razstavi razobesil tudi portret neznansko suhega babšeta, pred katerim stoji kužek. »Kaj pa prav za prav pomeni ta podoba«, se obrne na Dumasa njegova spremljevalka. »Pes ki varuje kost!« ji postreže pisec »Treh mušketirjev«.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

46. Kateri bavarski župnik je bil iznajditelj popularnega načina zdravljenja?

47. Kako se imenuje Odisej po latinsko?

48. Kako se najbolj natančno načrtajo posamezne točke elipse?

*

49. Skrivalnica.

Kje je jadralec?

*

50. Izguba v igri.

Igralec je napravil dve igri za denar in je obe izgubil. V prvi igri je izgubil desetino svoje gotovine, v drugi igri je izgubil 89 lir in mu je ostalo toliko centesimov, kolikor je v začetku igre imel lir. Koliko?

* * *

Rešitev nalog 23. t. m.:

41. Rajsko drevo, s katerega sta Adam in Eva jedla prepovedani sad, se je imenovalo »drevo spoznanja«.

42. Vodna znamenja so spoznavalna znamenja na papirju v obliki prosojnih figur.

43. Poleg navideznega gibanja, ki je popisano v odgovoru na vprašanje štev. 28, ima Sonce še neko drugo navidezno gibanje na nebesu. Če si zapomnimo zvezdo, s katero Sonce določenega dne obenem kulminira, ugotovimo lahko, da kulminira Sonce naslednjega dne skoraj 4 minute kasneje nego dotična zvezda in se je njegova rektascenzija zvečala za približno 1^0. Čez dva dni kulminira Sonce že skoraj 8 minut kasneje nego dotična zvezda in se je njegova rektascenzija zvečala približno za 2^0 itd. Po enem letu kulminira Sonce zopet obenem z dotično zvezdo in se je njegova rektascenzija v tej dobi izpremenila za 360^0.

S spojitvijo vseh točk na nebesu, kjer vidimo Sonce ob vsakokratni njegovi kulminaciji, dobimo glavni krogelni krog, ki se imenuje ekliptika. Ravnina ekliptike je proti ekvatorju naklonjena za približno $23,5^0$ (naklon ekliptike). Sonce torej navidezno obkroži vsak dan drug vzporednik od vzhoda proti zahodu in obkroži tekom enega leta ekliptiko v nasprotnem smislu navideznega vrtenja nebesne krogle.

*

44. Zamenjani posodi.

Prva posoda drži 3 in pol litra, druga pa 4 in tri četrt litra. Prva posoda bi z vinom po 12 lir stala 42 lir, druga posoda z vinom po 16 lir pa 76 lir, skupaj 118 lir. Prva posoda, napolnjena z vinom po 16 lir, stane 56 lir, druga posoda, napolnjena z vinom po 12 lir, pa 57 lir, skupaj 113 lir. Razlika je 5 lir.

*

45. Križanka.

Vodoravno: 1. anatomija, 8. nora, 9. vdih, 10. ara, 12. ami, 13. La(ntan), 14. laz, 16. Al(uminij), 17. volek, 19. Zora, 20. brav, 21. arara, 23. r. p. (réponse payé), 25. Ana, 26.ep, 27. Ali, 29. one, 30. Tine, 31. krat, 32. Indijanka.

Navpično: 1. analizirati, 2. Nora, 3. ara, 4. ta, 5. Ida, 6. jima, 7. Ahilova peta, 11. val, 14. Loara, 15. zebra, 17. v, r, a, 18. Kra, 22. Ani, 24. plin, 26. enak, 28. ino, 31. k, a.

V. R.:

Zakaj?

Časopisi so bili polni tega dogodka. Po kavarnah in doma so govorili in razpravljali o njem. Vsi so stali pred uganko, ki je niso mogli rešiti. Zakaj je to storila? Bila je vendar mlada, lepa, zdrava, srečno poročena, na poti do slave in vendar... Niso mogli razumeti, kako se je to zgodilo, zakaj?...

Bilo je toplega jesenskega večera. Aneta se je utrujena vrnila domov. Odslovila je sobarico in vstopila v svojo spalnico. Odložila je plašč in klobuk in sedla pred zrcalo. Oči, ki so strmele iz stekla v njo, so bile tako svetle, kakor da gorijo v vročici, obenem pa tako utrujene, kakor da so se povrnile iz onostranstva. Aneta se je natančneje začela ogledovati. Njen pogled je bil pogled preiskovalnega sodnika.

Vzdihnila je. Vedno isti obraz. Leta in leta neizpremenjen. Kako so jo utrujali črni lasje, ki so ji v valovih padali na ramena, visoko čelo, temne oči, ki so gledale zdaj zapeljivo, zdaj zasanjano, goste obrvi, zamolkla polt in ustnice, ki so bile mogoče malo preveč ostro rezane, vsa ta njena lepota, o kateri so toliko govorili.

Komaj slišno so šepetale njene ustnice: »To si ti, Aneta, stara 24 let, gledališka igralka, bogato poročena, od tolikih moških občudovana. To si ti!«

Stisnila je pest in hotela udariti po zrcalu, pa ji je omahnila. Če razbije svojo sliko, ji bo novo zrcalo pokazalo isti obraz. Nervozno je vstala in legla na divan in zaprla oči.

Ves popoldan je bila v družbi. Mnogo je pila, vendar je ostala popolnoma trezna. Zdelo se ji je, da vidi pred seboj razgrete obraze že malo vinjenih gospodov, dame, ki se prostaško smejejo in blebetajo neumnosti, in sredi njih sedi ona, kakor tujka, pije, a je vedno bolj trezna. Na njeni levici sedi Jurij, čigar pogled čuti na sebi. Toda ona je tako daleč od vseh. Ne more se več vživeti v njihovo družbo. Zadnje čase se je tako zelo spremenila, da se sama več ne pozna. Nekaj je v njej, kar je močnejše od nje same, kar niti sama ne more razumeti. Ve samo to, da gleda svet že nekaj tednov z drugačnimi očmi, kakor ga je gledala do sedaj. Hotela je pobegniti iz družbe, a je sedela naprej, trkala in govorila. Ko se je ozrla na Jurija in videla njegov zaljubljeni pogled, bi se mu najrajši zasmejala v obraz in ga udarila. Tako silno si je to želela, da je zaprla oči in obrnila glavo stran od njega. In vendar so ji njegove oči včasih tako zelo ugajale. Čutila je, kako ji je skrivoma poiskal roko in jo stisnil. Ostala je nepremična, kakor da ne čuti ničesar. To ga je opogumilo, da ji je položil roko okoli pasu. Niti zganila se ni, samo z rokami se je trdno prijela za mizo, zrla predse in čutila, da ji je telo kakor napeta struna. Družba okoli nje se je smejala, objemala in pela spolzko pesem. Jurij se je sklonil k njenemu ušesu in ji zašepetal: »Kako hladni ste, Aneta, kakor led!«

Pomilovalno ga je pogledala in skomizgnila z rameni. On pa je postal drzen, pritegnil jo je k sebi in jo hotel poljubiti. Tedaj je Aneta sunkovito vstala, hotela je udariti, zakričati, toda ko je zagledala začudene oči družbe, ki so strmele vanjo kakor v čudo, ko je videla prestrašene Jurijeve oči, se je samo žalostno nasmehnila in se oprostila, češ da jo boli glava, da gre domov. Jurij se ji je ponudil, da jo spremi, Aneta pa ga je mirno zavrnila.

Doma je čutila, da se ji nemir še ni polegel, da, celo naraščal je. Po glavi so ji kakor v vročici begale misli, pred očmi so ji bežale slika za sliko.

Vse to njeno življenje. Kakšno je bilo! Že sedem let, odkar je odrasla, so jo obsipavali s pokloni in občudovanjem, ljubezenskimi ponudbami, puhlim govoričenjem. Spočetka jo je to zabavalo, potem dolgočasilo. Hotela se je otresti vsega in se je poročila. Njen mož je kmalu po poroki moral v tujino, da uredi svoje posle, in ona je ostala znova sama. Časi pred poroko so se povrnili, samo z razliko, da so bili stari kakor novi znanci veliko bolj vsiljivi. Njeno telo je postalo gibalna sila moških, ki so se vrtili okoli nje. Nihče ni pomislil na njo kot osebo, vsi so v njej gledali stvar, ki jih je mamila. Kako grozno je vse to občutila Aneta. Zdelo se ji je, da so jo poteptali v blato, da je prenehala dihati, prenehala biti človek, da je samo še lepa lutka, s katero bi se hotel vsakdo poigrati. Toda ona še ni hotela biti to. Vse v njej se je borilo proti temu. Imela je še moči, da se je branila, da je hotela ostati človek.

Aneta je vstala z divana in se pričela sprehajati po sobi. Proti vsem se je branila. Proti svojim kolegom, naj so bili stari ali mladi igralci, ki so hoteli izrabiti vsako priliko, da so jo za kulisami stisnili k sebi, proti direktorju, ki jo je s sladkim obrazom vabil v svojo pisarno. Tudi Lojza se je obranila.

Lojz! Brat njene svakinje. Lep človek, malo siv, nesrečno poročen, z dvema otrokoma. Kolikokrat je našla pri njem razumevanje. Bil ji je kakor oče. Tako varno se je počutila pri njem, o vsem mu je lahko govorila, vse povedala. Dokler — — — Obiskala ga je v pisarni. Bil je čudno vznemirjen. Ko ga je vprašala, zakaj je takšen, ji je pričel poljubovati roko in jo prositi, naj odide z njim. Da jo ljubi, da ne more več igrati očeta, da ne more živeti brez nje. Še danes ne ve, kako sen je vrnila domov. Ve samo to, da jo boli, da jo zelo boli, da ne more sedaj k njemu in mu o vsem potožiti. Odkar jo je zadnjič pri preiskavi zdravnik prijel za prsi in jo poljubil na vrat, ni imela poguma niti več k zdravniku.

Aneta je bila vedno bolj vznemirjena. S silo potapljajočega je hotela najti rešitev. Ali naj res vse to še naprej prenaša? Deset, mogoče še več let? To vendar ne more! Moj Bog, ali ni pred kratkim brala, da je nekdo umrl, ker ni imel ljubezni? Aneta se je zasmejala. Naj bi prišel k njej, ona bi mu jo rada odstopila. Znova se je zasmejala. Kako bi pogledal dotični pisec, če bi mu rekla, da naj pripiše zraven, da je umrla ženska, ker je imela preveč ljubezni!

Umrla? Umreti! Ali res ni druge rešitve? Tako mlada? Ne, ne!

Stopila je na balkon, ker v sobi ni mogla več vzdržati. Videla je jasno nebo, zvezde so sijale tako čudovito, globoko pod njo je počasi umirala ulica. Prijeten mir je počival nad mestom. Povsod so ugašale luči. Samo na nasprotni strani ceste je bilo še okno odprto in razsvetljeno. Lahke prosojne zavese so trepetale v nočnem vetru. Tedaj je Aneta zagledala silhueti golega moškega in ženske, ki sta se tesno privijala drug k drugemu. Aneta je čutila, da ji sili kri v glavo. Prijela se je za prsi in začutila nežne oblike svojih grudi. Odmaknila je roko, kakor da jo je pičila kača. Z grozo se je zavedela, da smrtno sovraži svoje telo. Sklonila se je preko balkona in pustila od nočne megle vlažnemu cestnemu tlaku, da ji je poslednjič poljubil razbite ude...

Štirje so v ožji izbiri

Po XVII. kolu spadajo med kandidate: Livorno, Ambrosiana, Torino, Juventus

Precej daleč je še do zadnjega žvižga v letošnji prvenstveni borbi v nogometu in marsikatero nepričakovano številko bomo še zapisali iz njenega nadaljnjega — vsekakor tudi najbolj zanimivega — poteka, toda kljub temu se že oblikujejo glavni obrisi končne tabele, v kateri bo prvi novi prvak države, zadnja dva pa bosta odšla nazaj na trnjevo pot v divizijo B.

Za tri moštva izmed šestnajstih, ki sodelujejo v diviziji A, je torej največ povpraševanj, za tri mesta v tabeli je borba najbolj ogorčena, za najboljše in pa obe najskromnejši, v ofenzivnem ali defenzivnem smislu — da prilagodimo sportno izrazoslovje sedanjemu času in dogodkom na frontah. Na prvo mesto — tako se kaže zdaj že precej jasno — bodo smele odslej gledati le še štiri enajstorice, prav one, ki so že prvo polovico tekmovanja zaključile z zadostnim naskokom pred ostalimi, in sicer presenečenje te sezone ali Livorno milanska Ambrosiana in obe moštvi, ki zastopata torinsko mesto (Torino in Juventus). Kakor na vrhu in tik pod njim, tako se je položaj lepo (ali slabo za oba prizadeta) razčistil tudi na dnu tablice, kjer sta po nekaj zaporednih neuspehih vidno zaostali Venezia in Vicenza in jima nabrž tudi nadaljnji poskusi za rešitev ne bodo mogli več pomagati na noge. Dolga vrsta ostalih kandidatov si bo pač — tako ali tako, kar tudi ni več važno za obstoj v splošnem — razdelila ostala razpoložljiva mesta.

Kakor še nobena prvenstvena nedelja, prav tako tudi zadnja — ki je bila druga v povratnem delu ali XVII. v celoti — ni minila brez presenečenja. Morda je bilo katero še večje (glede na formo in imena nasprotnikov), toda za nas je prav gotovo prišlo najbolj nepričakovano in v veliko zadovoljstvo obenem, da si je soseda Triestina zdaj že drugič zavihala rokave in gladko poslala Fiorentino domov s tremi goli v bisagi. Izid dokazuje, da je v tem moštvu iz Triesta le še ogromno volje in vztrajnosti. Po važnosti odločitve gre vsekakor prvo mesto medsebojnemu obračunu med obema vodilnima moštvoma iz Livorna in Torina; kakor že tolikokrat pri podobnih prilikah, tako se je tudi to pot končalo med njima brez odločitve in še brez gola povrhu, kar pomeni, da bo dogodek dneva moral biti drugič in drugje. Ker je milanska Ambrosiana dobila še dve krepki celi točki proti Liguriji, je Torino zaostal in dela sedaj — z enakim številom točk družbo sosedom Juventincem. Nenavadno hudo je Lazio izgubil v Bologni, pa tudi žilavi Bari je na domačem igrišču več kakor pokazal samo zobe zelo nevarnim partnerjem iz Bergama.

8 tekem z 27 goli

Zdaj še o vsaki tekmi v enem stavku:

Drugo zmago v celoti, in prvo pred domačo publiko, je slavila **Triestina** nad **Fiorentino** z zgovornim izidom **3 : 0.** — **Vicenza** je morala gostovati v Rimu; pokazala je več, kakor so računali, toda morala je spet kloniti z najtesnejšim **1 : 0** proti **Romi.** — **Genova** je spet pokazala stare lastnosti in zasluženo odpravila **Milano** s **4 : 2.** — V Torinu so gledali tekmo **Juventus—Venezia;** s 5 : 2 so domačini — po enkratnem porazu pred tednom dni — spet pobasali ves izkupiček.— Dvoboj **med Livornom in Torinom,** ki je veljal kot dogodek dneva, se je končal nemo z **0 : 0;** pravijo, da so bili domačini iz Livorna bližje zmagi, toda sreča se je smehljala gostom. — Milanska tekma med **Ambrosiano** in **Ligurio** je bila mimogrede spravljena v korist domačega moštva s **5 : 1.** — Drugi izid, ki ne pove nič, pomeni pa lahko mnogo, po vzorcu iz Livorna **(0 : 0),** so skovali v Bariju, in sicer **Bari** in **Atalanta,** kar je vsekakor bolj laskavo za domačine, ker je Atalanta zadnji čas kar hitela od zmage do zmage. — **Bologni** je prišel v roke **Lazio;** zdi se, da sc Matosich in tovariši spet izredno razpoloženi, kajti rezultat **4 : 0** v njihovo korist gotovo ni slučajen.

Po točkah je zdaj slika v diviziji A naslednja:

1) **Livorno** 24, 2) Ambrosiana 23, 3)—4) Torino in Juventus 22, 5)—6) Genova in Atalanta 19, 7)—9) Bologna, Lazio, Fiorentina 18, 10) Milano 17, 11) Roma 14, 12)—14) Liguria, Triestina, Bari 13, 15) Venezia 9 in 16) Vicenza 8 točk (Roma in Liguria sta igrali eno tekmo manj).

Spezia se ne da ustaviti

V diviziji B se je to nedeljo ponovilo isto kar je zaprlo usta vsem, ki so čakali na zvenečo odločitev v najvažnejši tekmi dneva, pa so izvedeli potem, da se je končala brez gola. Kot »dogodek dneva« smo tukaj označevali srečanje med obema najuspešnejšima moštvima Spezio in Pro Patrio, toda spoprijeli sta se in razdelili plen takole: vsaka po en zgoditek in vsaka po eno točko. In stanje v tabeli je ostalo kakor je bilo. Drugi dve tekmi, na kateri je gledalo več oči kakor na ostale, sta se končali v korist Padovancev (komaj pričakovano) proti Pisi in Modene na lastnih tleh proti Napoliju. Tekma med Anconitano in Novaro na grišču slednje je bila po 16 minutah prekinjena.

Tabela v diviziji B, ki je po tej nedelji izpolnjena do prve polovice tekmovanja, izkazuje na vrhu še dalje Spezio s 24 točkami, njej pa sledijo Pro Patria (22), Pisa (21), Modena, Padova in Napoli (po 20), Brescia, Cremonese itd. Najslabši sta trenutno Siena in Mater, od katerih pa je prva — poleg treh drugih udeležencev — za eno tekmo v zaostanku.

Izidi XVII. kola so bili naslednji: **Udinese — Siena 3 : 1, Cremonese — Palermo 2 : 0, Fanfulla — Savona 3 : 0, Pescara — Mater 2 : 1, Padova — Pisa 2 : 1, Pro Patria — Spezia 1 : 1, Novara — Anconitana 0 : 0** (odigranih samo 16 minut), **Allessandria — Brescia 1 : 0 in Modena — Napoli 3 : 0.**

*

V diviziji C so igrali to nedeljo že četrto povratno kolo. Iz okrožja A objavljamo naslednje izide: **Grion (Pola) — Gorizia 1 : 0, Treviso — Ponziana (Trieste) 2 : 1, Fiumana — Monfalcone 1 : 0.** — Gorizia je izgubila prvič v letošnji sezoni, je pa še daleč pred ostalimi iz svojega okoliša.

Drobiž iz Nemčije

Razen v nogometu, na katerega se bomo vsaj deloma še povrnili, so bili nemški sportniki zelo delavni tudi v drugih panogah.

V hokeju na ledu je bila odigrana še četrta izbirna tekma za drž. prvenstvo, v kateri so drsalci iz Mannheima zmagali nad Berliner SC s 3 : 1. — V prijateljski tekmi je ekipa celovškega KAC-a dobila partijo proti državnemu prvaku Riessersee s 3 : 1. Moštvo Rot-Weissa iz Berlina je v enaki igri premagalo igralce TSV Prage z 12 : 3.

Večdnevne prireditve na ledu na Vrbskem jezeru pri Celovcu so se končale v nedeljo z raznimi odločitvami v hitrostnem drsanju. Med moškimi je spravil največ zmag znani kolesarski dirkač Egerland iz Berlina, ki je tudi dokazal, da sta kolesarstvo in drsanje bolj sorodni panogi kakor je splošno znano.

Agilne zastopnike

iščemo za **NOVO MESTO, KOČEVJE** in tudi za ostale kraje. — Zglasiti se pismeno ali osebno pri

ASSICURAZIONI GENERALI
Generalni zastop B
(preje Zedinjena zavarovalnica d. d.)
Ljubljana, Cigaletova ulica štev. 1

†

Za vedno nas je nenadoma zapustil naš ljubljeni mož, oče, sin, brat, stric, svak in zet, gospod

MARTINJAK ANTON

uradnik Kmetijske družbe

Na zadnji poti ga bomo spremili v torek, dne 26. januarja 1943 ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice pokopališča na Viču k večnemu počitku.

Prosimo tihega sožalja.

Kozarje, Ljubljana, Senj, dne 26. januarja 1943.

Globoko žalujoči: ZORA, žena; MARJANCA, hčerkica; ANTON, oče; IVANA, mati; ing. DORE, brat; IVANKA por. RESNIK, MICI, por. ANŽIČ, ANICA, sestre; družina GRČAR in ostalo sorodstvo

VSAK
naš naročnik
je zavarovan
ALI
ste poravnali
naročnino?

Ogromna
večina
oglaševalcev
se obrača
na
„JUTROV"
oglasni
oddelek

†

KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI IN NJENO URADNIŠTVO sporoča žalostno vest, da nas je **nenadoma** zapustil v nedeljo dne 24. januarja 1943 dolgoletni zvesti uradnik in tovariš, gospod

ANTON MARTINJAK

v 31. letu starosti.

Pogreb blagega pokojnika bo v torek 26. januarja 1943 ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice na Viču na pokopališče na Viču.

Bodi mu ohranjen časten spomin.

Ljubljana, dne 24. januarja 1943.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Službo dobi

Postrežnico
izvežbano v pospravljanju sob, pošteno in pridno, iščem za 2 do 3 dopoldanske ure. Zglasiti se v ponedeljek (25. t. m.) dopoldne: Corso Viktorja Emanuela 9, I. nadstr., levo. 1094-1

Pridno dekle
ki je vajena tudi kuhati, se sprejme k mali družini. Hrana dobra. Polajnar, Knezova ul. 34. 1310-1

Pouk

Pouk
italijanskega jezika, sodobno in praktično, slovnico in konverzacijo, nudim po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Slovnica in konverzacija«. 1318-4

Prodam

Gospa!
Ali ste že poskusila čistiti madeže na oblekah s »Čistimadežeme«? Jaz sem prav zadovoljna. Poskusite tudi Vi, bo pa tudi Vaš g. soprog zadovoljen, ker bo imel z malimi stroški vedno čedno obleko. »Čistimadeže« dobite v vseh drogerijah in trgovinah. Glavna zaloga: »Petronaftas, Bleiweisova c. št. 35a. J-175-M-6

Voziček
na štirih peresih z dvema sedežema, na olju in kolinar (Halbsmiraks), skoraj nov, nosilnost 800 kg, prodam. Kolodvorska ul. 35, dvorišče Zalar. 1307-6

Kupujte
edino pri naših
oglaševalcih!

Kupim

Leico
III. model 1:2 ali 1:3.5 s priborom, kupim. Plačam dobro. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Leica«. 1200-7

Lesene zabojčke
za drage svojce, škatlje škatlje in vrečke dobite in vrečke dobite pri E. Zakrajšek, Miklošičeva 34. 1180-7

Pohištvo

Samsko spalnico
lepo, svetlo, prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 1306-12

Oblačila

Prodam
skoro novo črno suknjo in eno obleko za srednjo postavo. Poizve se pri Žigon, Wolfova ul. 10-I. 1316-13

Prodam
moško suknjo »Crombi«, dve moški obleki za postavo 1.70, moške škornje št. 40 in več parov čevljev. Poljanska 13-I, levo. 1315-13

Posest

Parcele
v bližini cestne železnice od 23.000 do 100.000 lir prodaja Prietavec Franjo, realitetna pisarna, Ljubljana, Cesta Arielle Rea št. 3 (poleg Stupica). 1211-20

Prodam
več manjših in večjih stavb v centru odnosno na periferiji, ter parcele v vseh delih mesta. Realitetna pisarna: Zajec Andrej, Tavčarjeva 10. 1105-20

Knjige

Leksikon
Brockhaus ali Majer, komplet, kupim. Ponudbe z navedbo letnice in cene na ogl. odd. Jutra pod »Leksikon 1943«. 1306-8

Stanovanja išče

Stanovanje
eno ali dvosobno, ali prazno sobo, event. s souporabo kuhinje, išče odrasla družina za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točen plačnik 111«. 1083-21a

2-sobno stanovanje
po možnosti v bližini centra, za 1. febr., 1. marec ali 1. april, iščem. Plačam za več mesecev naprej. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Siguren plačnik«. 1302-21a

Stanovanje
eno- ali dvosobno s kopalnico v centru mesta po možnosti opremljeno in opremljeno mesečno sobo, iščem. Plačam visoko nagrado. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Centrum«. 1303-21a

Sobe išče

Gospod
išče sobo s strogo separiranim vhodom za 15. febr. ali 1. marec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čez dan večino odsoten« 1305-23a

Izgubljeno

Zgubila sem
5 ključev na verižici v soboto 23. t. m. opoldne od Zadružne zveze na Bleiweisovi c. do Stadiona. Poštenega najditelja lepo prosim, da jih vrne proti nagradi v upravi Jutra. 1311-28

Izgubila
se je denarnica od restavracije Figovec do trafike nasproti Evrope. Najditelj se naproša da jo vrne ker je lastnik denarnice sedaj brez vsakih sredstev, proti nagradi. Naslov v vseh posl. Jutra. 1304-28

Ženitve

Gospod
prikupne zunanjosti, dobrosrčnega značaja želi resnega znanja s gospodično sebi enako, do 28 let. Samo resne ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ljubežen nas čaka«. 1317-25

Razno

Vloge in prošnje v italijanščini, prepise, informacije vseh vrst, razmnoževanja in razne usluge izvršuje
»SERVIS BIRO«,
Sv. Petra cesta 29.

FRIGORIFERI
Gruppi compressori elettroautomatici Ferretti = Anonima »ELTA« — Torino. Applicazioni complete per congelazione, conservazione prodotti alimentazione. Potenzialità da 1/5 a 10 Cav. COMPLESSI PRIGORIFERI FAMIGLIA, capacità 160—200 litri. — Funzionamento perfetto.

HLADILNIKI
elektroavtomatski kompresorski agregati Ferretti = Akc. družba »ELTA« — Torino. Kompletne naprave za zmrzovanje, konzerviranje živil. Jakost 1/5 do 10 KS. — OMARE ZA GOSPODINJSTVO, vsebine 160 do 200 litrov. — Brezhibno delovanje.

»FRIGOTECNICA«
Via S. Luca 2 — GENOVA

Težkega srca naznanjamo vsem prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je za vedno zapustil, previden s tolažili sv. vere, naš predobri mož, oče, stari oče, tast, gospod

ANTE LASAN

posestnik in obrtnik v Zatonu pri Sebenico

Pogreb dragega pokojnika bo v Zatonu pri Sebenico.

SEBENICO, LJUBLJANA, ZAGREB, dne 25. januarja 1943.

Žalujoča žena VOJKA; sinovi IVAN, ROKO, JURE; snahe DUMA, MARA, JELA; vnuki MATE, ANTE, STIPE, JOSO, TONČI; vnukinje IVANKA, MARICA, MILENA, TATJANA

P. G. Wodehouse: 81

PODJETNI SAM

Humoristično roman

»Vprašujem se le, kaj mi ima povedati.«

»Nedvomno kaj važnega, če se je odločil in prihitel k tebi na dom. Nu, stara sablja, zdaj moram iti. Najlepša hvala za prijetni popoldan.«

Willoughby Braddock je spodobno odšel, Sam, ki je bil stopil v spalnico po par flanelastih hlač, pa je previdno odprl vrata v sprejemnico.

Čeprav ni pričakoval, da bi zagledal vesel obraz, si vendar ne bi bil mislil, da se more v človeških očeh zrcaliti tolikanj divje sovraštvo. Lord mu je bil očitno naprtil krivdo za vse nevšečnosti, ki jih je bil doživel v tej kratki, a z vsebino bogati četrti ure.

»Tak ste vendar prišli!« je zaklical.

Prej je stal sramežljivo skrit za zofo, kakor hitro pa je zagledal na Samovem komolcu hlače, je vročično planil naprej, jih pograbil z obema rokama in si jih nataknil, ne da bi utegnil sesti. Šele nato je vzdignil glavo in z istim bojevitim in sovražnim izrazom kakor prej uprl oči v mladega človeka.

Menda se je tudi zavedal, da ni njegova sedanja podoba niti malo zapeljiva. Sam je bil dolgih nog, med tem ko je bila lorda Tilburyja narava obdarila z obilnimi možgani, potrošek zanje pa privarčevala pri spodnjih okončinah. Izposojene hlače so pometale tla, čeprav si jih je bil visoko zadrgnil, ne glede na to, da se niso skladale z njegovo ostalo obleko. Ob tem pogledu si Sam ni mogel kaj, da se ne bi zadovoljno namuznil.

Lord Tilbury je videl ta nasmeh ,in napetost njegovih živcev je dosegla točko, na kateri se jeza izpremeni v hladen gnev.

»Stvar vas zabava, kaj?« je vprašal z zamolklim glasom.

»Ne, ne, verjemite mi, da ne,« ga je hotel Sam potolažiti. »Mislil sem na nekaj povsem drugega.«

»Prekl . . . !« je vzkliknil lord Tilbury.

Sam je spoznal, da je treba odkritega in izčrpnega pojasnila. Šele potem bo smel vprašati njegovo lordstvo, zakaj ga je počastilo z obiskom.

»Človek, ki vam je vzel hlače . . .« je pričel.

»Niti na misel mi ne hodi, da bi se razgovarjal o njem,« mu je gost ošabno segel v besedo. »Da zaposlujete ubežnika iz norišnice, ni pri vas nič čudnega.«

»To ni bil moj sluga,« je Sam hitro pojasnil. »Tat je bil.«

»Tat?« je hlastnil njegovo lordstvo. »Tat v vaši hiši? In vi ste to vedeli?«

»Seveda sem vedel. Jaz sem bil tisti, ki sem ga prisilil, da je slekel hlače, med tem ko sem šel k sosedovim na čaj.«

Lord Tilbury je globoko vzdihnil.

»K sosedovim ste šli na čaj?«

»Seveda.«

»In tistega . . . zločinca ste pustili samega tu?«

»Zakaj ga ne bi pustil? Saj sem vedel, da ne more nikamor. O, dobro sem se bil zavaroval! Na žalost je v tem nesreča prinesla vas. Ste mi hoteli morebiti kaj povedati?«

Čutil je, da se to nenavadno svidenje ne more dovolj hitro končati.

Lord Tilbury je napihnil lica in nekaj trenutkov molče buljil predse. V razburjenju nad pravkaršnjimi dogodki je bil docela pozabil tragedijo, zaradi katere je bil prišel v vilo »Mon Repos«.

»Res sem vam hotel nekaj povedati,« je odgovoril in spet nekoliko pomolčal. »Najprej vedite,« se je nazadnje odločil, »da mi je dal vaš stric, gospod Pynsent, ko vas je poslal semkaj, da bi stopili v moje podjetje, tudi očetovsko oblast nad vami.«

»Izvrstna misel,« je prisrčno odvrnil Sam.

»Nesrečna, odurna misel!« je zagrmel njegovo lordstvo. »Nápak je bilo zahtevati od človeka, ki ima toliko opravkov kakor jaz, naj se ukvarja z osebo tako nemogočega, tako nerednega, tako . . . ehm . . . tako prismojenega, da ne rečem, tako norega značaja . . .«

»Norega?« je skoraj ogorčeno vprašal Sam. Krivičnost te besede ga je zbodla v živo. Ves čas, kar je bil na Angleškem, se ni zavedal niti enega dejanja, ki ne bi bilo stoodstotno v skladu z zdravo pametjo. »Kdo je po vašem nor? Jaz?«

»Da, vi!« je spet zagrmel lord Tilbury. »To je bilo toliko kakor naložiti mojim ramenom nezaslišano odgovornost . . . In če sem dobrodušno privolil, sem privolil samo zato, ker . . .«

»Poznam ta ‚ker', « ga je prehitel Sam s hvale vrednim namenom, da bi mu pomagal. »Stric mi je pred odhodom vse povedal. Predložili ste mu bili neko kupčijo, pa ste ga hoteli s to uslugo pridobiti za stvar.«

Lord Tilbury ni pokazal nikake hvaležnosti za to ljubeznivo namero.

»Nu,« je trpko odvrnil, »če vas zanima vedeti: kupčija, ki jo omenjate, je šla že po vodi.«

»Zelo mi je žal,« je sočutno rekel Sam. »Usoda je časih res zoprna. Sodim, da mora biti stric dokaj trd pri sklepanju kupčij.«

»Danes popoldne sem prejel od njega kablogram, v katerem mi sporoča, da se je premislil in se smatra zaradi tega odvezanega vsake besede.«

»Škoda,« je rekel Sam. »Iskreno mi je žal.«

»V ostalem se nanaša ta kablogram pred vsem na vas, če želite vedeti.«

»Name?« je osuplo vprašal Sam. »Kaj sem pa storil?«

»Takoj vam povem, kaj ste storili,« je odgovoril lord Tilbury. »Kablogram vašega strica Pynsenta je bil odgovor na mojo brzojavko, s katero sem ga obvestil, da sedate nekemu dekletu na limanico.«

»Kaj?!«

»Nikar ne tajite,« je z ledenim glasom nadaljeval njegovo lordstvo. »Videl sem vaju v ‚Savoju' na svoje lastne oči in sem tudi zvedel, da ste jo danes peljali v gledališče.«

Sam je bil tak, kakor bi se mu vrtilo v glavi.

»Ne verjamem . . . nočem verjeti, da bi namigovali na gospodično Derrickovo?« je kriknil z dušečim se glasom.

»Seveda mislim gospodično Derrickovo.«

Samova prepadenost je bila tolikanj neizmerna, da v prvem trenutku ni spravil besedice iz sebe.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani